

LÖYTÄMISTÄ JA KOHTAAMISTA

Roottori-projekti yhteisötyön ytimessä

Kiira Kortelainen
Opinnäytetyö, kevät 2012
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Diak Etelä, Järvenpää
Sosiaalialan koulutusohjelma
Diakonisen työn
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) +
diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kortelainen, Kiira. Löytämistä ja kohtaamista – Roottori-projekti yhteisötyön ytimessä. Diak Etelä, Järvenpää, kevät 2012, 74 s., 2 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonisen työn suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus.

Tutkimuksen tavoitteena oli tarkastella Helsingin Diakonissalaitoksen alaisuudessa toimivan Roottori-projektin järjestämään yhteisövalmennukseen osallistuneiden henkilöiden kokemuksia valmennuksesta heidän omaan kasvuun ja lähiympäristöön liittyen. Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvata ja analysoida Roottori-valmennuksen käyneiden kokemuksia valmennuksesta sekä yhteisötyön merkitystä yhteiskunnassamme. Tutkimustehtäväni muodostui Roottori-työryhmän toiveista kerätä tietoa valmennuksen käyneiltä henkilöiltä sekä tärkeydestä tuoda esille vastaavanlaisen projektin merkitystä yhteiskunnassamme. Roottori-projektin valmennusryhmissä olleista 30 henkilöstä tutkimukseen valittiin yhdeksän valmennukseen osallistunutta henkilöä. Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ja tutkimusasetelmana on toimintatutkimus.

Tutkimus on puolistrukturoitu teemahaastattelututkimus. Jokainen tutkimukseen osallistunut henkilö haastateltiin yksilöllisesti. Haastattelut toteutettiin ja nauhoitettiin syksyn 2011 aikana. Tämän jälkeen haastattelut litteroitiin. Litteroidun tutkimusaineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tutkimus osoittaa, että Roottori-projekti on antanut merkityksiä ja voimavaroja valmennuksiin osallistuneiden ihmisten elämään, niin henkilökohtaisella kuin kollektiivisellakin tasolla. Tutkimuksen tuloksista voi havaita, että Roottori-valmennukseen osallistuneet henkilöt ovat saaneet mielekkyyttä ja tekemistä omalle elämälleen. Valmennuksen kautta he ovat myös löytäneet voimavaroja ja vaihtoehtoja elämälleen sekä ystäviä. Roottori-valmennuksiin osallistuneiden kokemuksista voi havaita myös voimaantumisen piirteitä, jossa yhteisöllisyys, yhdessä tekeminen ja elämän vastoinkäymisestä keskusteleminen nähdään kantavana voimavarana. Valmennukseen osallistuneet henkilöt ovat löytäneet Roottorin avulla voimavaroja sekä erilaisia tapoja ilmaista itseään ja muuttaa elämänsä suuntaa. Suuri vaikutus Roottori-valmennuksessa on ollut myös sillä, että valmennuksessa jokainen ryhmäläinen kohdattiin tasavertaisesti ja yksilöllisesti.

Tutkimuksen perusteella voidaan tehdä johtopäätöksiä siitä, että yhteisötyöllä, sekä yhteisötyötä edistävillä projekteilla tulee olemaan tulevaisuudessa suuri merkitys yhteiskunnassamme. Tutkimus osoittaa, että yhteiskunnassa selviytyäkseen on ihmisen löydettävä arkea ja elämää kantavia voimavaroja elämälleen, jotta elämä olisi mielekästä ja elämisen arvoista.

Asiasanat: yhteisö, syrjäytyminen, osallisuus, voimaantuminen, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Kortelainen, Kiira. Discoveries and meetings. Roottori-project in the crux of community work. 74 p., 2 appendices. Language: Finnish. Järvenpää, Spring 2012. Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Diaconal Social Work. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of this study was to explore how the training of the Roottori-project influenced the people who participated in the training programmes in a personal and collective level. The Roottori-project tries to develop community work methods using training programmes. The purpose of the training programmes is to help those people who are lonely and outside of society. This research tries to describe what kind of impact the training has on people and what kind of significance community work has in our society. Data of this study were collected using interviews. 9 subjects were selected between 30 people who participated in the training periods. This research is qualitative and the research position is action research.

The methods used in the study were semi-structured theme interviews. Everyone who participated in the research was interviewed personally. The interviews were accomplished in autumn 2011 by using the recorder. The interviews were transcribed. The analysis method used was content analysis. The research indicates that in personal and collective level the Roottori-project has given meanings into those people's lives who participated in the training periods. The results showed that those people who participated in the training groups have found reasonableness, meaning and friends into their lives. The research also gives evidence to the fact that in the experiences of the respondents can be found the attributes of empowerment. In the training programmes the respondents of the study had an opportunity to do things and talk about hardships of their life together. These methods gave resources and alternatives to the respondents to express themselves and make their life worth of living. It was important in Roottori-training that everyone was encountered equally and individually.

The research suggests that community work and projects which support community work will have a great significance in our society in the future. The conclusions show that if we want to survive in life we have to find ways how to make our life meaningful.

Keywords: community, social exclusion, inclusion, empowerment, qualitative research

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2. HELSINGIN DIAKONISSALAITOS	9
2.1 Diakonissalaitos sosiaalialan toimijana	9
2.2 Roottori-projekti	10
2.3 Roottori-projektissa käytettävä yhteisötyömenetelmä	12
2.4 Vapautuksen teologia ja sorrettujen pedagogiikka	13
2.5 Vapautuksen diakonia ja voimaantumisen näkökulma	15
3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYS	18
3.1 Tutkimustehtävä	18
3.2 Tutkimuskysymys	19
4 YHTEISÖTYÖ, OSALLISUUS JA KANSALAISTOIMINTA	21
4.1 Yhteisö ja settlementtityö	21
4.2 Yhteisötyö ja yhdyskuntatyö	24
4.3 Osallisuus	26
4.3.1 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys ja mahdollisuudet	26
4.3.2 Syrjäytyminen yhteiskunnassa	27
4.4 Kansalaistoiminta	29
4.4.1 Aktiivinen kansalaisuus	29
4.4.2 Yhteisösosiaalityö ja vaikuttaminen	30
4.4.3 Vapaaehtoistoiminta	33
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	35
5.1 Tutkimusstrategia	35
5.2 Tutkimusasetelma	36
5.3 Aineiston koonnin menetelmät	37
5.4 Teemahaastattelu	37
5.5 Haastattelut	38
5.6 Aineiston analyysimenetelmät	40
5.6.1 Litterointi	40
5.6.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi	41
6 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTA	44
6.1 Tutkimustulosten jäsentelyä	44

6.2	Roottori-valmennukseen saapuvan henkilön elämäntilanne	46
6.3	Matkalla Roottoriin	46
6.4	Yhteisötyön hyvää tekevä voima	47
6.5	Osallisuus yksilöllisen kohtaamisen tukena	49
6.6	Aktiiviseksi kansalaiseksi rohkaiseminen.....	51
6.7	Kannustava ja inhimillinen Roottori-projekti	53
6.8	Tutkimustulosten yhteenveto ja luotettavuus	57
7	POHDINTA.....	59
	LÄHTEET	65
	LIITE 1: HAASTATTELURUNKO	72
	LIITE 2: TAULUKKO AINEISTON ABSTRAHOINNISTA AINEISTOLÄHTÖISESSÄ SISÄLLÖNANALYYSISSÄ	74

1 JOHDANTO

Syrjäytyneisyyttä ja yksinäisyyttä on yhteiskunnassa läsnä, vaikka sitä ei aina havaitsekaan. Esimerkiksi syrjäytyneiden nuorten määrä on lisääntynyt. Lisäksi pääkaupunkiseudun lähiöalueilla asustaa paljon yksinäisiä vanhuksia, eläkeläisiä ja työttömiä. Yksinäisyys aiheuttaa ihmiselle paljon ikäviä tunteita, kuten masentuneisuutta, surua, ikävää ja pelkoa. Yksinäisyyden ja yksin jäämisen voidaan sanoa olevan pahinta, mitä ihmiselle voi tapahtua, sillä ketään ei täällä ole tarkoitettu elämään yksin. Pia Lundbomin ja Jatta Herrasen (2011, 4) mukaan julkisessa keskustelussa hyvinvointi ja erilaiset tavat edistää ihmisten hyvinvointia ovat olleet paljon esillä. Köyhyyden ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen on haasteellista. Erityisesti nuorten työttömyys, lapsiperheiden heikko taloudellinen tilanne sekä ikäihmisten jaksaminen ovat korostuneet viimeisimmissä yhteiskunnallisissa keskusteluissa. Kansalaisjärjestöt ovat pyrkineet vastaamaan yhteiskunnan taloudellisen tilanteen heikkenemiseen kehittämällä erilaisia palveluita, suunnittelemalla hankkeita ja innovoimalla sosiaalisesti. Esimerkiksi järjestö- tai kansalaistoimintaan osallistuminen voi vahvistaa ihmistä sosiaalisesti, sillä osallisena oleminen tai johonkin ryhmään kuuluminen voivat olla yksilölle voimaantumia kokemuksia. (Lundbom & Herranen 2011, 4–5.)

Tänä päivänä yksilöllisyys ja suorittaminen ovat keskeisiä teemoja. Kun kaikilla on omat huolensa ja murheensa kannettavana, toisten ihmisten auttaminen voi tuntua liian suurelta taakalta. Ihminen tarvitsee toisia ihmisiä tehdäkseen elämästään mielekkään ja elämisen arvoisen. Yhteisötyö ja kansalaistoiminta voivat auttaa apua tarvitsevia yksinäisiä ja syrjäytyneitä ihmisiä antamalla heille jotain, mitä heillä ei ole. Samalla osallistavassa toiminnassa tulee esiin kaksi puolta: auttamalla toista saa myös itse jotakin. Puhutaan jakamisesta, joka on yhteisötyön sydän.

Eräänä aamuna luin Yhteishyvä-lehteä, jossa kerrottiin Itä-Helsingin lähiöstä, Myllypurosta, ja siellä järjestetystä kotikaupunkikävelystä. Vaikka kyse olikin Helsingin lähiöstä, jonka maine ja historia ovat olleet raskaat ja levottomat,

kertoivat kävelytapahtumaan osallistuneet ihmiset hyvistä kokemuksistaan asuessaan Helsingin lähiössä. Eräs mies kuvaili, että kun näkee laajan kirjon erilaisista sosiaalisista taustoista tulevia ihmisiä, kasvattaa se hyväksymään erilaisuuden. Sama henkilö kuvaili myös, että hänelle myllypurolaisuus merkitsee yhteisöllisyyttä, sillä siellä voi jutella eri ikäisten naapureiden kanssa. (Nissi 2012, 42.) Artikkelissa nousi esille lähiössä asumisen hyviä puolia. Erilaiset ihmiset ympärillämme ovat rikkaus ja lähiössä asuminen voi merkitä ihmisille myös yhteisöllisyyttä yksinäisyyden sijaan.

Helsingin Diakonissalaitoksen alaisuudessa toimiva Roottori-projekti toteuttaa osallistavaa kansalaistoimintaa järjestäen valmennuskursseja Helsingin ja Vantaan lähiöalueilla syrjäytyneille ihmisille heidän elämänlaatunsa parantamiseksi. Tutkin Roottori-valmennuksen käyneiden henkilöiden kokemuksia ja tunteita valmennuksesta haastattelumenetelmää käyttämällä.

Roottori-projektin yhteisövalmennuksen tarkoituksena on auttaa ja tukea ihmisiä heidän elämäntilanteissaan löytämään vaihtoehtoisia näkökulmia elämälleen. Ajatuksena valmennuksessa on pohtia omaan elämään ja minuuteen liittyviä kysymyksiä, saada vertaistukea ja erityisesti saada tuntee itsensä hyväksytyksi sellaisena kuin on, omana itsenään. Roottori-valmennuksessa yhtenä tärkeänä lähtökohtana on oman elämän mielekkyyden ja merkityksellisyyden pohtiminen. Roottori-valmennukseen voi tulla löytämään tai tulla löydettyksi. Ajatuksena Roottori-valmennuksessa on, että valmennukseen osallistuva henkilö voi itse saada jotakin, mutta samalla antaa myös toisille jotakin arvokasta.

Tarkoitukseni on tutkia Roottori-valmennuksen vaikutusta valmennuksen käyneiden ihmisten kasvuun sekä heidän ajatuksiaan ja näkökulmiaan omasta lähiympäristöstään. Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineistonkoonnin menetelmänä tutkimuksessani olen käyttänyt teemahaastattelua. Haastattelukysymyksissä minulla oli viisi teemaa, joita täydensin tarkentavilla lisäkysymyksillä. Roottori-projektiryhmä valitsi 30:stä valmennuksiin osallistuneista henkilöistä tutkimustani varten yhdeksän henkilöä. Nämä yhdeksän valittiin niin, että jokainen heistä tuli hieman erilaisista taustoista ja jokaisella heillä oli erilaisia toiveita ja suunnitelmia siitä, millaista

toimintaa he halusivat jatkaa Roottori-valmennuksen jälkeen tai halusivatko jatkaa aktiivista toimintaa ollenkaan. Roottorin projektitiimi halusi valita tutkimukseeni osallistuneet yhdeksän henkilöä vastaavin perustein, jotta tutkimuksestani tulisi näkymään erilaisia tapoja ja vaihtoehtoja jatkaa Roottorin jälkeen. Tämä lisää osaltaan tutkimuksen luotettavuutta. Kaikki haastattelut toteutin yksilöhaastatteluina. Haastattelukysymysten runko on liitteenä työn lopussa.

Tutkimuksellani haluan kartoittaa myös Roottori-projektin merkitystä, sen mahdollisuuksia ja toimivuutta. Tutkimukseni tulokset antavat uutta tietoa Roottori-projektille tulevaisuutta ja toiminnan jatkoa varten. Tutkimuksessani otan esille yhteisötyön sekä osallisuuden käsitteen sekä pohdin kansalaistoiminnan merkityksiä ja vaikutuksia yhteiskunnassamme. Toivon tutkimukseni herättävän huomaamaan, että yhteisöllisyys voi olla joka päivä läsnä elämässämme. Myös pienillä teoilla voimme tehdä hyvää toiselle: ystävällinen sana, halaus, kannustus, kiitos ja rohkaisu. Ne tuntuvat joskus pieniltä ja merkityksettömiltä mahdollisuuksilta, mutta voivat antaa sekä antajalle että vastaanottajalle paljon. Niillä voi luoda mahdollisuuksia ja auttaa kääntämään elämän suuntaa.

2. HELSINGIN DIAKONISSALAITOS

Helsingin Diakonissalaitos on toiminut yleishyödyllisenä säätiönä jo 143 vuoden ajan. Se tarjoaa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä näiden alojen koulutusta. Molemmissa toiminnoissa on nähtävissä erityisryhmien tarpeisiin vastaaminen. Yhteiskunnan erilaiset ongelmat vaativat uusia toimintamalleja sekä työmuotoja. Näitä kehitetään erityisesti juuri projekteissa ja koulutuksessa, mutta myös vakiintuneissa palveluissa. Säätiön toiminnassa on mukana diakonia-, koulutus- ja kehittämispalveluja sekä sisäisiä palveluja. Helsingin Diakonissalaitoksen merkittävimmät tytäryhtiöt ovat Diacor terveysterveystoiminta Oy, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy sekä Diakoniset kiinteistöpalvelut Oy. Helsingin Diakonissalaitoksen palveluksessa toimii noin 1600 ihmistä, joista puolet työskentelevät tytäryhtiöissä. Toiminnan tuotot ovat noin 120 miljoonaa euroa. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

2.1 Diakonissalaitos sosiaalialan toimijana

Helsingin Diakonissalaitoksella tehtävää kehittämistoimintaa toteutetaan muun muassa diakoniaprojekteina, jotka ovat nopeasti reagoivaa ja kokeilevaa diakoniaa. Diakoniaprojekteja ovat hankkeet, joissa ihmisarvoisen elämän edellytykset vaativat erityistä puolustamista. Diakonia pyrkii auttamaan niitä ihmisiä, joita ei muulla tavoin auteta ja jotka ovat joutuneet marginaaliseen asemaan yhteiskunnassa. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

Helsingin Diakonissalaitoksen projekteilla uudelleenprofiloidaan myös jo vakiintuneita toimintoja. Projektit toteutetaan yhteistyössä kuntien, ministeriöiden, kirkkojen, järjestöjen, Raha-automaattiyhdistyksen ja työelämäkeskusten kanssa. Diakonijaohdaja vastaa aina diakoniaprojekteista. Diakonissalaitoksen diakoniapalveluissa järjestetään myös potilas- ja sosiaaliasiamestointia. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

2.2 Roottori-projekti

Roottori on osallistavan kansalaistoiminnan projekti. Roottori-projekti toimii Helsingissä Kivikon ja Vesalan alueilla sekä Vantaalla Länsimäessä. Projekti on suunnattu työttömille, eläkeläisille sekä sellaisille henkilöille, jotka kokevat tullessa syrjäytetyiksi yhteisöistään ja yhteiskunnasta ja haluavat saada apua ja vaihtoehtoja elämälleen. Roottori järjestää yhteisövalmennusta, jonka tavoitteena on kannustaa, ohjata sekä avata uusia näkökulmia omaan elämään ja oman asuinalueen kehittämiseen. Vuoden 2011 aikana projekti on järjestänyt useita valmennusryhmiä, joista ensimmäinen alkoi tammikuussa. Siinä oli mukana kahdeksan henkilöä. Myöhemmin valmennukseen osallistuneet henkilöt voivat itse käynnistää omia toimintaryhmiä ja miniprojekteja, joiden toteuttamisessa Roottoritiimin työntekijät sekä yhteistyökumppanit ovat tukena. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

Menetelmäarvioinnin näkökulmasta Roottori-projektin kohdealueita Kivikon, Vesalan ja Länsimäen lähiöitä tarkastellaan sosiaalisina lähiöinä. Sosiaalisia lähiöitä tarkastellaan erityisesti sosiaalisten ja kulttuuristen rakenteiden näkökulmista, jolloin huomion keskipisteenä ovat lähiöiden sosiaaliset verkostot ja aktiivisen kansalaisuuden ehdot ja edellytykset. Tarkoituksena on lähiöiden tukeminen. Sosiaalisten rakenteiden uudistamisella ja vahvistamisella voidaan ottaa käyttöön uusia voimavaroja sekä mahdollistaa voimavaraistamista ja identiteettityötä. (Kapanen 2011, 16.)

Roottori-projektia toteutetaan yhteistyössä Vesalan, Kivikon ja Länsimäen asukkaiden ja eri toimijoiden kanssa. Toimijoita ovat muun muassa sosiaalitoimi, seurakunnat, kirjastot ja monikulttuurisuuskeskus. Tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat Helsingin ja Vantaan kaupungit ja seurakuntayhtymät sekä kolmannen sektorin toimijat. Seurakunnista mukana projektissa ovat Hakunilan ja Mikaelin seurakunnat. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

Roottori on kolmevuotinen projekti (2010-2013), jota rahoittavat Raha-automaattiyhdistys sekä Helsingin Diakonissalaitos. Roottori-projektilla kehitetään lähiympäristöön sopivaa yhteisötyömenetelmää valmennuskursseja

hyödyntäen ja toteuttaen. Tällä hetkellä Roottori-projektin valmennusryhmissä on ollut mukana noin 30 henkilöä. Valmennusryhmä kestää kuusi viikkoa ja tapaamisia on kaksi kertaa viikossa tiistaisin ja torstaisin viiden tunnin ajan. Lisäksi joka keskiviikko on kulttuurikeskiviikko-tapaamisia. Tammikuussa 2012 aloitti toimintansa neljäs valmennusryhmä. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

Toiminnan haasteena on ollut saada ihmisiä mukaan ryhmiin. Roottoritiimin projektityöntekijät tekivät paljon pohjatyötä ennen valmennusryhmien alkua. He jalkautuivat kentälle tekemään havainnointia alueiden asukkaista ja heidän tarpeistaan. Vasta sen jälkeen he pystyivät laajentamaan toimintaa valmennusryhmiksi. Valmennusryhmät ovat siis muodostuneet projektityöntekijöiden kenttätöissä syntyneiden kontaktien ja yhteisöllisten toimijoiden tuen tuloksena. Tulevaisuudessa valmennusryhmissä olleiden henkilöiden toivotaan auttavan uusien ryhmien muodostamisessa. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

Valmennusryhmissä käsitellään muun muassa monikulttuurisuuteen ja omaan elämäntarinaankin liittyviä kysymyksiä. Oma elämäntarina käydään läpi ja kokemuksia jaetaan pienryhmissä. Samalla havainnoidaan myös omaa asuinalueita ja ympäröivää todellisuutta. Lisäksi valmennuskurssin aikana pohditaan omaan käyttäytymiseen, valintoihin ja ympäröivän todellisuuden suhteeseen ja sen ilmiöihin vaikuttavia asioita. Valmennuskurssin työskentelyä ohjaavat tärkeät ydinkysymykset, jotka liittyvät omaan historiaan, minuuteen, arvoihin ja tulevaisuuteen. Tärkeänä piirteenä valmennuskursseilla korostuu, että kaikki voivat tulla mukaan sellaisina kuin ovat. Keskustelujen ohella valmennuskursseilla käytetään myös toiminnallisia menetelmiä sekä toimitaan yksin, pienryhmissä ja isossa ryhmässä työskennellen. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

Cable-metodiikkaa käytetään diakonia- ja sosiaalityön kentillä työntekijöiden valmennukseen. Cable-metodiikkaan kuuluu useita eri metodeja. Siihen kuuluu tiedottamista ja yhteisöllisyyttä vahvistavia metodeja, jossa osallistujien tietoisuutta sekä omasta itsestä että ympäristöstä avarretaan elämäntarinan käsittelyn, fenomenologisen havainnoinin ja hermeneuttisten yhteisten

keskustelujen avulla. Samalla osallistujat oppivat analysoimaan niitä yhteiskunnallisia prosesseja, jotka ulottuvat ihmisten arkeen. Lähtökohtaisena tavoitteena Cable-metodiikassa on yhteinen toiminta asioiden parantamiseksi. (Jokela 2012, 2.)

Roottori-projektissa hyödynnetään laajasti erilaisia tapoja työskennellä valmennettavien kanssa sekä käytetään Cable-metodiikkaan kuuluvia metodeita. Käytettäviä työmuotoja Roottori-valmennuksessa ovat esimerkiksi reflektiivinen työote, voimaannuttaminen (empowerment), toiminnalliset menetelmät, ryhmätyöskentely, osallistava suunnittelu, ohjaus ja tuen antaminen, vertaistuki, tilan luominen valmennettavien kanssa, tunnettavuus ihmisten kesken, verkostoituminen sekä vapaaehtoinen osallistuminen. Myös valmennuskertojen ohessa yhteiset ruokailut sekä kahvihetket ovat tärkeitä, sillä ne ovat luonteva tapa tutustua uusiin ihmisiin ja synnyttää yhteistä keskustelua. (Virtanen 2012, 11–12.)

Roottori-projekti edistää myös maahanmuuttajien kotouttamista, vaikka projektia ei ole suunniteltu kotouttamistehtäviin. Alueilla, joissa Roottori-projekti vaikuttaa, asuu paljon maahanmuuttajia. Projektissa syntyneet valmennusryhmät tarjoavat maahanmuutajataustaisille ihmisille mahdollisuuden tutustua suomalaiseen kulttuuriin ja tapoihin kohtaamalla ihmisiä valmennusryhmissä ja olemalla aktiivisessa vuorovaikutuksessa heidän kanssaan. Samalla myös suomenkielen hyöty kasvaa. (Heimonen 2011, 8–9.)

2.3 Roottori-projektissa käytettävä yhteisötyömenetelmä

Yhteisötyömenetelmän keskeisimmät osa-alueet ja Roottori-valmennuksen vaiheet ovat 1) oman elämäntarinan tuottaminen (biografia), 2) havainnointi (exposure), 3) minä tässä yhteiskunnassa –vaihe (sosiaalinen analyysi), 4) uusien asukkaiden mukaansaaminen valmennukseen ja 5) pienryhmätoiminnan käynnistäminen alueilla. Yhteisötyömenetelmä alkaa siitä, kun työntekijät jalkautuvat alueille ja työstävät siitä sosiaalisen analyysin sekä verkostoituvat alueen toimijoiden kanssa. (Kapanen 2011, 19–20.)

Yhteisötyömenetelmään valmennusohjelman vaiheiden lisäksi kuuluu jatkuva yhteydenpito valmennuksessa olleiden henkilöiden kanssa sekä heidän tukeminen. Keskeistä valmennuksessa on mukana olleiden henkilöiden ja seuraaviin valmennusryhmiin mukaantulevien uusien henkilöiden keskinäisen verkostoitumisen ja osallisuuden edistäminen. Roottorin projektityöntekijät tekevät alueilla etsivää työtä ja osallistuvat samalla aktiivisesti alueen verkostoihin. Lisäksi toteutetaan koulutusta alueen yhteistyötahoille. Kahden päivän koulutuksessa yhteistyökumppaneilla on mahdollisuus tutustua lyhyesti Roottori-valmennuksen sisältöön. Myös ennen Roottori-projektin loppumista tullaan alueen toimijoille tarjoamaan löydetyn mallin koulutusta. Yhteisötyömenetelmän osana toteutetaan myös yhdestä kahteen kertaa vuosittain reflektioseminaari, jotka ovat suunnattu valmennukseen osallistuneille henkilöille, projektitiimille, johtoryhmälle, ohjausryhmälle, alueen toimijoille sekä muille yhteisötyömenetelmästä kiinnostuneille. (Kapanen 2011, 20.)

Roottori-projektin valmennuskursseilla kehitettävän yhteisötyömenetelmän avulla osallistujia kannustetaan aktiiviseen toimintaan sekä oman itsensä että oman asuinalueensa hyväksi. Yhteisötyömenetelmää sovelletaan tällä hetkellä myös Helsingin Diakonissalaitoksen henkilöstökoulutuksessa asiakaslähtöisyyden ja yhteistyön vahvistamiseksi. Roottorin valmennuskurssien tavoitteena on lisätä alueiden yhteisöllisyyttä. Roottorin toiminta edistää kansalaistoimintaa ja kehittää yhdessä valmennuskurssilaisten kanssa mielekästä arjessa jaksamista tukevaa toimintaa. Roottori-projektin tärkein tavoite on kehittää yhteisötyömenetelmää valmennuskursseilta saatujen kokemusten pohjalta, jotta sitä voitaisiin soveltaa myöhemmin muillakin asuinalueilla. Toisena tärkeänä tavoitteena on muodostaa verkosto, jonka varassa projektin kehittämä toimintamalli eläisi vielä projektivaiheen jälkeenkin. (Helsingin Diakonissalaitos i.a.)

2.4 Vapautuksen teologia ja sorrettujen pedagogiikka

Vapautuksen teologia painottaa kaikenlaisen yhteiskunnallisen vallankäytön yhteenkietoutumista ja sitoutumista konkreettiseen pyrkimiseen

oikeudenmukaisuudesta (Vuola 2006, 37). Sen keskeinen lähtökohta on köyhien asettaminen etusijalle kaikessa kirkon elämässä ja sen oikeutus sekä ainutlaatuisuus perustuvat köyhien esiinmurtautumiseen ja heidän olemassaolonsa tiedostamiseen kirkossa. (Saraneva 1991, 21.) Köyhien etusijalle asettamisessa ei ole kyse pelkästään diakoniasta ja köyhien auttamisesta, vaan kyse on paljon moniulotteisemmasta asiasta. Köyhät ovat vapautuksen teologian mukaan teologian epistemologinen ympäristö, mikä tarkoittaa, että kaikkia teologisia totuuksia pohditaan köyhien näkökulmasta. Kysymys on siitä, miten kristinuskosta voidaan puhua mielekkäällä tavalla ihmisille, jotka eivät edes ole persoonia sanan täydessä merkityksessä. (Saraneva 1991, 27–28.) Roottori-projektin käyttämä yhteisövalmennusmenetelmä pohjautuu vapautuksen teologian ajatuksiin.

Vapautuksen teologia käsittää feministiteologian, mustan teologian sekä muut erilaiset spesifistä kontekstista nousevat teologiat. Vapautuksen teologia korostaa arjen, ruumiillisuuden ja kokonaisen ihmiskuvan tärkeyttä sekä yksilö-yhteiskunta että ruumis-henki –merkityksessä. Vapautuksen teologioita yhdistää voimakas eettinen vaatimus konkreettisten yhteiskunnallisten muutosten aikaansaamiseksi. (Vuola 2006, 37.)

Sorrettujen pedagogiikan määrittely liittyy ristiriitaan sortajien ja sorrettujen välillä ja siitä selviytymiseen ja sen voittamiseen. Vapautus ei ole lahja, eikä itsestäänselvyys, vaan se on molemminpuolinen prosessi. (Freire 1999, 7.) Epäinhimillisuus ja epäinhimillinen elämä johtaa ennemmin tai myöhemmin sorrettujen taistoon heitä vastaan, jotka ovat sortaneet heitä. Jotta taistelulla olisi tarkoitus, pyrkiessään saamaan takaisin ihmisyytään sorretut eivät saa vuorostaan tulla sortajien sortajiksi, vaan ennemmin saattaa entiselleen sekä sorrettujen että sortajien ihmisyyden. Sorrettujen suuri humanistinen ja historiallinen tehtävä on vapauttaa itsensä sekä myös heidän sortajansa. (Freire 1999, 26.)

Sorretut kärsivät kaksijakoisuudesta, minkä on aiheuttanut heidän sisimmäinen olemus. He huomaavat, että ilman vapautta he eivät voi olla olemassa autenttisesti. Sorrettujen ihaillessa autenttista olemassaoloa, he samalla

kuitenkin pelkäävät sitä. Sorrettujen pedagogiikka tekee alistamisesta ja sen seurauksista heijastuksen kohteita sorrettujen toimesta. Ja tästä heijastuksesta tulee sorrettujen välttämätön sitoumus taistelussaan vapauden puolesta. Sorrettujen pedagogiikka on tehty tästä taistelusta ja tehdään yhä uudelleen. Sorrettujen pedagogiikka on väline kriittiseen havaintoon siitä, että molemmat sekä sorretut että heidän alistajansa ovat ilmentymiä ihmisarvon poisottamisesta. (Freire 1999, 30.)

Sorrettujen pedagogiikka luodaan yhdessä sorrettujen kanssa sorrettujen ihmisyyden palauttamiseksi (Freire 2005, 49). Freire painottaa dialogisen toiminnan merkitystä. Dialogisessa toiminnassa on kaksi subjektia, jotka kohtaavat nimitäkseen maailman ja muuttaakseen sen. Dialogista toimintaa kuvaa yhteistyö tasavertaisina toimijoina, vaikka dialogiin osallistuvilla toimijoilla olisikin erilainen vastuu toiminnasta. Ihmisen osallisuus on mahdollista toteutua silloin, kun ihmiset näkevät maailman ja itsensä aidossa *praksissessa*. (Freire 2005, 186–187.)

2.5 Vapautuksen diakonia ja voimaantumisen näkökulma

Nordstokken mukaan (2011, 56) köyhyyttä ei nähdä enää vain kehitysmaiden ongelmana. Myös Euroopassa voidaan havaita kasvavaa köyhyyttä. Meillä Pohjoismaisessa yhteiskunnassa kieltojen mekanismit tekevät ihmiset voimattomiksi. Jotkut samoista ideologisista suuntauksista, jotka ovat perustelleet kasvavaa köyhyyttä maailmanlaajuisesti maapallon eteläosissa osissa ovat läsnä myös meidän omassa poliittisessä todellisuudessa. Globalisoituneessa maailmassa diakonia ei voi olla sidonnainen paikalliseen kontekstiin, ei sen toiminnan, eikä sen heijastaman kuvan vuoksi. Tämä perustuu meidän kristinuskon uskontunnustukseen ja siihen, että diakonia nähdään tunnustuksena kristillisestä uskosta. (Nordstokke 2011, 56.)

Voiko diakonia olla vapauttavaa? Onko mahdollista kehittää diakonisia käytäntöjä, jotka ovat vapauttavia sillä tarkoituksella, että ne todella parantavat ihmisiä, jotka kärsivät hädästä ja epäoikeudenmukaisuudesta? Nordstokke

(2011, 56) kirjoittaa, että kaikki diakoniatyön muodot eivät ole vapauttavia. Siksi on tärkeää tunnistaa metodeja, jotka helpottavat prosessia tunnistettaessa niitä ihmisiä ja yhteiskuntia, jotka ovat vapautuneet käytännöistä ja struktuureista ja jopa mentaliteeteista, jotka ovat alistavia ja sortavia. Kysymystä vapauttavasta diakoniasta ei voida rajata metodologiaan, kuinka diakoniaa tehdään. (Nordstokke 2011, 56.)

Vapauttava diakonia puolestaan linkittyy toisenlaiseen tutkimukseen, nimittäin siihen, miksi diakonian pitäisi olla vapauttavaa? Tämä kysymys vie meidät diakonian epistemologisen viitekehyksen luokse ja kuvaan siitä, mikä motivoi diakonian vapauttavaa toimintaa. Termit vapauttava ja vapautus ovat harkitusti tieteidenvälisiä käsitteitä. Tämä johtuu siitä syystä, että ne kuuluvat diakonisen toiminnan sosio-poliittiseen asiayhteyteen ja samaan aikaan ilmaisevat myös niitä päämääriä, jotka on sulautettu kristilliseen identiteettiimme ja motivoivat ja muodostavat diakoniaa. (Nordstokke 2011, 57.)

Vapautuksen diakonian yhteiskuntaan esiinnostamat ajatukset ja painotukset liittyvät mielestäni hyvin Roottori-projektin toiminta-ajatukseen. Niin kuin vapautuksen diakonia, myös Roottori-projekti pyrkii parantamaan syrjäanjääneiden ihmisten asemaa yhteiskunnassa ja korostamaan jokaisen ihmisen tärkeyttä maailmassa riippumatta ihmisen yhteiskunnallisesta asemasta. Vapautuksen diakonia haluaa pyrkiä vaikuttamaan niiden ihmisten elämään, jotka apua tarvitsevat, mutta samalla se pyrkii muuttamaan yhteiskunnassa voimassa olevia valtarakenteita. Köyhyys voi merkitä myös sitä, ettei voi olla yhteiskunnan täysivaltainen jäsen. Roottori-projektin toiminnassa näkyy ajatus siitä, että jokainen valmennukseen osallistuva henkilö osallistuu toimintaan omilla taidoillaan. Tarkoituksena on, että ihminen ottaa omat kykynsä käyttöön ja antaa sen, mitä hänellä on annettavanaan. Vapautuksen diakonian näkökulmasta ajatuksena Roottori-valmennuksessa on, että ihminen alkaa toimimaan sekä oman että toisten arjen hyvinvoinnin edistämiseksi.

Seurakuntayhteys täydentää Roottorin toimintaa. Se ei ole vaatimus tai edellytys, vaan mielekäs ja voimaa antava lisä valmennuksen varrella. Lähialueiden seurakunnat ovat Roottori-projektille tärkeitä

yhteistyökumppaneita. Myös seurakunnissa nähdään matalankynnyksen toiminta tärkeänä, sillä myös yksilötasolla voi tapahtua läpimurtoja (Pekkonen 2011).

Sana voimaantuminen, englanniksi empowerment, tulee latinan sanasta *potere*, joka tarkoittaa pystyä. Tämä verbi kuvaa kuitenkin hyvin vähän voimaantumisen laajaa merkitystä. Voimaantumisen käsitettä käytetään usein eri tavoin: joskus sitä käytetään, kun kuvataan yksilöiden kykyä vaikuttaa heidän omaan elämänsä ja toisinaan taas, kun kuvataan ryhmien ja yhteisöjen vahvuutta muuttaa heidän asuinolojaan. Voimaantuminen on sekä yhteiskunnan kohde itsessään että tekijä. (Ronby 2009, 121.) Kirjallisuudessa voimaantumisesta käytetään myös käsitteitä valtaistuminen, voimavaraistuminen ja valtauttaminen. Osallistavassa sosiaalityössä valtautuminen on yksi keskeisin toteuttamisen väline. Valtautuminen edellyttää yksilön omaa muutosta. Sen lisäksi se edellyttää sosiaalityöntekijältä mahdollistajan roolia, kumppanuutta ja neuvottelevuutta ja yhteiskunnan osalta riittäviä palveluja ja aineellisia resursseja. (Juhila 2006, 120–122.)

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYS

Tässä luvussa kerron tutkimustehtävästäni sekä kuvaan tutkimuskysymystäni. Edellisessä luvussa olen kertonut Helsingin Diakonissalaitoksesta sekä Roottori-projektista, joihin tutkimukseni linkittyy. Olen tehnyt tutkimukseni Roottori-projektille ja sen koko työryhmälle. Toivon siitä olevan apua heidän työssään jatkaa arvokasta projektia.

3.1 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä on kuvata, analysoida ja tulkita Roottori-valmennuksen käyneiden kokemuksia valmennuksesta sekä yhteisövalmennuksen merkitystä ja sen vaikutuksia heidän omalle elämälleen ja jaksamiselleen. Tutkimustehtäväni on muodostunut Roottori työryhmän toiveista kerätä tietoa valmennuksen käyneiltä henkilöiltä sekä tärkeydestä tuoda esille vastaavan projektin merkitystä yhteiskunnassamme.

Aikaisempia tutkimuksia yhteisötyöstä on olemassa vähän. Tutkimuksen teoriaosani yhtenä tärkeimpänä lähteenäni käytän Synnöve Sternbergin kirjoittamaa kirjaa *Mahdollistava yhteisöllisyys*. Sekä Roottori-projektin jatkumisen ja tulevaisuuden kannalta että sen aikaansaamien tulosten kannalta on ensiarvoisen tärkeää tutkia sen vaikutuksia valmennuksen käyneisiin ihmisiin, heidän elämään sekä suhteilleen omaan lähiympäristöön. Tutkimuksessani tarkastelen henkilöiden yksilöllisiä kokemuksia, mutta huomion saavat myös ne kollektiiviset merkitykset, joita valmennuksen käyneet henkilöt ovat antaneet omalle lähiympäristölleen.

Roottori projektin ollessa vielä tuore, sitä ei ole paljon ehditty vielä tutkia. Lehtori Heini Kapanen (14.9.2011) on kirjoittanut arviointia osallistavasta yhteisötyömenetelmästä ja lehtori Ulla Jokela jatkaa tällä hetkellä Heini Kapanen aloittamaa tutkimusta. Minun tutkimukseni tulisi linkittymään osaksi tätä tutkimusta. Tutkimukseni on työelämälähtöinen ja olen iloinen mahdollisuudesta päästä osallistumaan tärkeään projektiin, jolla on paljon

annettavaa. Oma kiinnostukseni Roottori-projektia kohtaan kasvoi sen ajankohtaisuuden sekä tärkeyden vuoksi. Koen, että tutkimukseni yhtenä tärkeimpänä päämääränä on nostaa esille yhteisötyön merkityksiä ja vaikutuksia yhteiskunnassamme. Roottori-valmennus ei ole ollut vain yhteiskuntaan takaisin valmentamista, vaan sen syvemmät merkitykset ulottuvat ihmisen oman minuuden ja elämän merkityksen ja mielekkyyden tutkimiseen saakka. Valmennuksen käyneet ovat saaneet Roottori-projektista tukea ja apua sekä turvallisen ympäristön pohtia elämän vastoinkäymisiä, kriisejä, sekä vaihtoehtoja omalle elämälleen.

3.2 Tutkimuskysymys

Tutkimuskysymykseni muotoutui sen mukaan mitä tutkimuksessani haluttiin saada selville sekä yhteisötyön merkityksen kannalta lähiöissä että yhteisövalmennuksen merkityksestä yksilöiden elämässä. Tutkimuskysymykseni on:

Mitä merkityksiä Roottori-valmennukseen osallistuneet henkilöt antavat valmennukselle omaa kasvuaan ja lähiympäristöään ajatellen?

Tutkimuskysymykseeni lähdin etsimään vastauksia haastattelumenetelmää käyttämällä. Tutkimukseni on puolistrukturoitu teemahaastattelututkimus. Yhtenä lähtökohtana tutkimuksessani selvitän Roottorin valmennusryhmiin osallistuneiden henkilöiden asiakasprofiileja ja taustoja. Henkilöiden taustoja halutaan selvittää siitä syystä, että valmennusryhmiin osallistuu hyvin erilaisissa elämäntilanteissa olevia ihmisiä, eri ikäisiä ihmisiä sekä myös erilaisista kulttuurisista taustoista tulevia ihmisiä. Lisäksi tutkimuksessani ja haastatteluissani kartoitan valmennusryhmiin osallistuneiden henkilöiden tuloa Roottoriin ja sitä, mitä Roottori on merkinnyt heidän elämässään, ja mitä ajatuksia heillä on Roottori-valmennuksen päättymisen jälkeen.

Tutkimuskysymyksessä ei keskitytä vain henkilön omaan kasvuun, vaan otetaan huomioon myös lähiympäristö, sillä Roottori-projektin lähtökohtana on

myös saada valmennuskursseihin osallistuneita henkilöitä toimimaan oman lähiympäristönsä hyväksi sekä kehittämään yhteisöllisyyttä.

Tutkimuksen avulla saatavilla tuloksilla pyritään edistämään Roottorin toimintaa ja selventämään ja korostamaan vastaavanlaisen toiminnan merkitystä yhteiskunnassamme ja erityisesti lähiöalueilla. Tutkimus pyrkii edistämään toiminnan jatkuvuutta. Tutkimuksen avulla pystytään kartoittamaan millaisista taustoista tulevat ihmiset kokevat Roottori-valmennuksesta saadun hyödyn kaikkein tärkeimpänä sekä millaisista taustoista tulevat ihmiset ylipäättänsä hakeutuvat avun piiriin ja valmennusryhmiin. Tärkeää tutkimuksessa on myös se, että tulosten avulla pystytään kartoittamaan millaiset ihmisryhmät mahdollisesti jäävät avun ja yhteiskunnan ulkopuolelle. Myös valmennettavien ajatukset Roottorin päättymisestä kiinnostavat: onko heillä pelkoja, toivoa, varmuuden vai epävarmuuden tunnetta.

4 YHTEISÖTYÖ, OSALLISUUS JA KANSALAISTOIMINTA

Martin Buber (1993, 38) kirjoittaa, että yhteys on molemminpuolisuutta. Yhteyden maailma vallitsee kolmessa ulottuvuudessa, joita ovat elämä luonnon yhteydessä, elämä ihmisten yhteydessä ja elämä henkisen maailman yhteydessä. Perussana Minä-Sinä aikaansaa yhteyden maailmaan. Buberin mukaan me elämme tutkimattomasti mukaan tempautuneina universaalin vuorovaikutuksen virrassa. (Buber 1993, 28, 38.) Jotta Roottori-projektin yhteisötyötä on mahdollista ymmärtää, on ensin luotava katsaus määritelmiin yhteisöstä ja yhteisötyön tematiikasta.

4.1 Yhteisö ja setlementtityö

Kaikilla meillä on tarve kuulua johonkin. Zygmunt Bauman (2001, 4–5) kirjoittaa, että ihmisen elämä on turvallisuuden ja vapauden sekä yhteisöllisyyden ja yksilöllisyyden välisen ristiriidan jatkuvaa sovittelua. Yhteisön sekä yhteisöllisyyden käsitteet ovat luonteva osa arjen keskustelua, mutta niiden tulkinnoista voidaan olla eri mieltä. Usein niiden määrittelyt perustuvat mielikuviin ja unelmiin. (Sternberg 2004, 7.) Selittäessämme yhteisön yhteisöllisyyttä ja sen yhtenäisyyttä puhumme ennen kaikkea henkisestä yhteisyydestä, jota ohjaa yhteinen henkinen auktoriteetti. Ilman sitä yhteisöä ei ole. Yhteisön jäsenten luonnollinen todellisuus on yksimielisyys tai valmius päästä yksimielisyyteen. Yhteisö on ryhmä, jossa ihmisiä yhdistävät tekijät ovat tärkeämpiä kuin niitä erottavat tekijät. Yhteisön yhteisyyden ajatellaan olevan luonnollista ja yhteisö on sellainen kuin me luulemme sen olevan. (Bauman 1997, 92–93.)

Setlementtiliikkeessä yhteisöllisyyden nähdään nousevan historiasta, arvopohjasta, toiminta-ajatuksesta ja käytännön toimintastrategioista. Pohdinnan alla ovat kuitenkin kysymykset yhteisöllisyyden näkyvyydestä käytännössä, yhteisöllisistä työtavoista ja niiden käyttämisestä sekä siitä, kenen tarpeista työtä tehdään. (Sternberg 2004, 7.)

Setlementtityössä katsotaan keskeiseksi hyvän kansalaisuuden velvollisuuksien täyttäminen. Setlementtityöhön on kuulunut yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja yhteyksien rakentaminen poliittiseen päätöksentekoon. (Puurunen & Roivainen 2011, 21–22.) Setlementtiliike on poliittisesti sitoutumaton ja ekumeenisen kristillisen perustansa tunnustava. Se pyrkii toiminnassaan tukemaan ihmisenä ja lähimmäisenä kasvamista ja elämän eheytymistä. Kaikkia setlementtejä yhdistää liikkeen perustehtävät, joita ovat: yksilön elämänhallinnan edistäminen, elämän kestävän oppimisen mahdollistaminen, ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja lähimmäisyyden edistäminen sekä yhteisöllisyyden toteutumista ja yhteiskunnallista vaikuttamista edistävien toimintamuotojen kehittäminen. (Roivainen 2001, 87.)

Settlement-aate perustuu vakaumukseen, jossa persoonallinen kosketus nähdään voimana, jolla ihmiset parhaiten vaikuttavat toisiinsa ja edistävät toistensa hyvinvointia. Tämä asettaa kaikille parempiosaisille sen velvoituksen, että heidän on tämän persoonallisen kosketuksen kautta jaettava omastaan vähempiosaisille ja vastaanotettava heiltä, mitä heillä vuorostaan on tarjota. (Roivainen 2001, 11.)

Setlementtiliikkeen uranuurtajat tulkitsivat, että syyt ihmisten sosiaalisiin ongelmiin ovat yhteiskunnan rakenteissa ja ihmisten elinolosuhteissa. Setlementtityö onkin sijoitettu rakennesuuntautuneen sosiaalityön kentälle. Muutosta epäkohtiin haetaan yhteiskunnallisista olosuhteista, ei apua tarvitsevien ihmisten ja ihmisryhmien moraalista heikkoudesta. Setlementtien työnäky on noussut yhteisön elämän käytännöllisestä, omakohtaisesta tuntemisesta. Monet ensimmäisistä setlementeistä olivat yliopistosetlementtejä ja näin ollen setlementtityöhön on alusta alkaen kuulunut läheiset suhteet myös yliopistoihin, etenkin yhteiskuntatieteilijöihin. (Roivainen 2001, 12–13.)

Yhteisölle on tyypillistä pysyvä ja välitön vuorovaikutus. Siinä määrittyvät yhteisön jäsenten väliset vuorovaikutussuhteet, yksilöllisen käyttäytymisen vapausasteet sekä jäsenten että ei-jäsenten välisen vuorovaikutuksen säännöt. (Röpelinen 2008, 135.) Yhteisö pitää sisällään kasvokkaisia, ajallisesti ja paikallisesti toisiinsa limittyviä vuorovaikutuksen muotoja. Positiivinen

selviytyminen koetuista vastoinkäymisistä on yhteisöön kiinnittävä tapahtuma. Se voi merkitä paluuta menetettyyn, menneen korjaantumista tai uuden alkamista. (Hyväri 2001, 65.)

Yhteisöjen ja yhteisöllisyyden muotoutumista tarkasteltaessa 2000-luvulla edellyttää se ilmiöiden kytkemistä myös yksilöllistymisen tarkasteluun. Yksilöllistyminen tarkoittaa historiallisesti muotoutuneita prosesseja, joiden kuluessa yksilöiden suhde erilaisiin yhteisöihin, kuten esimerkiksi perheeseen tai asuinyhteisöön on muuttunut. Yhteisöt koostuvat yksilöistä ja yksilöiden identiteetti puolestaan rakentuu yhteisöjen kautta. Voimakas yksilöllisyyden ihannoiminen ja hyvinvointivaltiomme palvelujärjestelmät, jotka ovat nousseet paikallisyhteisöjen, kuten perheen, suvun ja naapuruston avun ja huolenpidon rinnalle syrjäyttävät yhteisöllisiä elämänmuotoja. Mitä enemmän yksilöllistymisen rooli yhteiskunnassamme korostuu, sitä vähäisemmäksi käy yhteisöjen rooli. (Saastamoinen 2011, 62.)

Individualistisessa elämäntyyliässä riskinä on, että ihminen saattaa kokea itsensä yksinäiseksi ja tuntea irrallisuuden tunnetta. Yhteisöön kuulumisen luo turvalisudentunnetta ja voi toimia vahvistavana voimavarana yksilön elämässä. Usein meillä on myös elämässämme halu ja tarve kuulua johonkin. Raine Mäkelä (2002, 13) kirjoittaa, että kuulumisen tunteen kautta myös minuus saa muotonsa ja käsitys itsestä jäsentyy. Yhteisöt ovat kuulumisen paikkoja ja niiden kirjo on laaja. Yhteisöissä ihmisiin vaikuttaa toisten mallikäyttäytyminen ja esimerkit, mutta myös yhdessä tekeminen, ajatusten jakaminen yhdessä sekä vuorovaikutus. (Mäkelä 2002, 14.) Yhteisöt nähdään vastareaktiona irrallisuuden ja vieraantumisen kokemuksiin (Saastamoinen 2011, 63). Yhteisöt edustavat liiallisen yksilöllistymisen vastakohtaa, mutta yhteisöjen muodot voidaan myös nähdä yksilöllistymisen käsitteellisenä jatkeena, jossa ihmiset valitsevat ja kuluttavat yhteisöjäsenyyksiä osana elämäntapaprojektejaan. Yhteisön sijaan voidaankin puhua uusista sosiaalisuuden muodoista, joita kuvaavat verkostomaisuus ja episodimaisuus. (Saastamoinen 2011, 63.)

4.2 Yhteisötyö ja yhdyskuntatyö

Yhteisöllinen työ on prosessi, joka vaatii aikaa ja pitkäjänteisyyttä. Työn juurruttaminen ja ihmisten voimaantuminen voi viedä pidemmän ajan kuin yhteisötyötä tekeväille projektille tai hankkeelle oli suunniteltu. Työ erilaisissa yhteisöissä, kuten lähiöissä on haaste sekä setlementtityölle että sosiaalityölle. Yhteisölliset ennaltaehkäisevän työn muodot sekä työtavat voivat mahdollistaa mielekkäämmän elämän. (Sternberg 2004, 7–8.) Me rakennamme yksilöiksi sosiaalisille suhteille perustuvissa yhteisöissä ja nämä sosiaaliset suhteet vaikuttavat meidän käyttäytymiseemme. Harvoja asioita voimme tehdä yksin, ilman sosiaalisia suhteita toisiin ihmisiin. Vaikka yksilöllisyys kasvaa, vaatii monen asian tekeminen edelleen useamman ihmisen keskinäistä toimintaa. (Kuusela 2007, 31.)

Yhteisöllisyys voidaan nähdä tulevaisuuden toiveiden ilmentymänä: mitä elämämme voisi olla joskus tulevaisuudessa? Vastaus nykyhetken ongelmallisuuteen yksilöiden ja yhteiskunnan tasolla vaikuttaisi löytyvän yhteisöistä. Ongelmana vain on, että yhteisö tarkoittaa monille ihmisille eri asioita. (Saastamoinen 2009, 34.) Nykypäivän yhteisöllisyyteen kuuluu erilaisten ajallisten kerrostumien rinnakkaisuus, sillä ihmisten arjessa on samanaikaisesti läsnä pitkäaikaista yhteisöllisyyttä, esimerkiksi perheyhteisyys ja yhteisöllisyyttä, joka palvelee vain hetkellisiä liittymisen tarpeita. (Korkiamäki, Nylund, Raitakari & Roivainen 2008, 10.)

Yhdyskuntatyö on yksi yhteisösuuntautuneista työmuodoista. Yhdyskuntatyö ymmärretään laajasti määriteltynä yhteiskuntapoliittiseksi toiminnaksi ja suppeasti katsottuna puolestaan sosiaalityön menetelmäksi. Kansainvälisesti katsottuna yhdyskuntatyö (community work) ja sitä muistuttava työmuoto yhteisösosiaalityö eli community social work ovat molemmat esimerkkejä monimuotoisista yhteisöstrategioista, joilla on samantyyppisiä arvoja, näkökumia, tietoja ja taitoja ympäri maailman. (Turunen 2008, 43–44.)

Suomessa viime vuosien ajan yhdyskuntatyötä on kannatellut projektitoiminta. Yhteisötyön virkoja ei juuri ole. Yhdyskuntatyö sekä erilaiset voimaannuttavat

työtavat koetaan aidoimpana sosiaalityönä. Sellainen työ edellyttää rohkeaa ja ennakkoluulotonta tapaa toimia kentällä ihmisten ja ryhmien kanssa. (Kananoja, Lähteinen, Marjamäki, Laiho, Sarvimäki, Karjalainen & Seppänen 2007, 129.) Yhdyskuntatyöntekijän erityistehtävänä on muutosagettina toimiminen erityisasiantuntijan sijaan. Yhdyskuntatyössä korostetaan koko yhdyskunnan tai asuinalueen asukkaiden tarpeita, ja lähtökohtana ovat köyhien ja syrjittyjen erityistarpeet. Kansalaisnäkökulmasta tarkasteltuna yhdyskuntatyössä pyritään yhteistoiminnan lisäämiseen kohderyhmien kanssa, ja sitä kautta osallistamiseen, vaikuttamiseen ja yhteisöjen voimavarojen vahvistamiseen. (Turunen 2008, 50.)

Yhdyskuntatyön eettisiin arvoihin kuuluu keskeisesti ajatus ”kansan palveluksessa” toimimisesta. Se tarkoittaa sitä, että toimintaa rakennetaan ruohonjuuritasolla alhaalta ylöspäin kansalaisten tarpeista ja yhteisöjen resursseista lähtien. (Ronby 1992, 203.) Yhdyskuntatyön prosessi alkaa siitä, että työntekijä opettelee tuntemaan asuinympäristöjä ja siellä asuvia ihmisiä ja luo kontakteja heihin. Yhdyskuntatyöntekijä perustelee toiminnallaan yhdyskuntatyön läsnäolon alueella ja luo mahdollisuuksia ja ulottuvuuksia yhteistyölle. (Ronby 1992, 206–212.)

Roottori-projektin työryhmä toteutti yhdyskuntatyötä jalkautumalla Helsingin ja Vantaan seudun lähiöihin etsimään sopivia henkilöitä valmennusryhmiin. Näin toimimalla he loivat samalla kontakteja niin ihmisiin kuin yhteistyötahoihinkin. Työntekijät jalkautuivat paikkoihin, jossa ihmisiä päivisin liikkui, kuten esimerkiksi alueen kirjastoihin ja kahviloihin. Samalla he jättivät näihin kohtaamispaikkoihin esitteitä omasta toiminnastaan. Yhteydenottojen jälkeen yhteistyötahoilta, he soittivat ihmisille tai menivät tapaamaan ihmisiä heidän koteihinsa ja kertomaan Roottori-projektin tarkoituksesta ja toiminnasta heille henkilökohtaisesti.

4.3 Osallisuus

Keskeistä osallisuuskäsitteessä on, että osalliset ovat toiminnan subjekteja. Se tarkoittaa sitä, että yksilö pystyy vaikuttamaan ja osallistumaan itseään koskeviin asioihin ja samalla olemaan myös vastuullinen omista tekemisistään. Osallisuus ei synny hetkessä, vaan sen määrittämiselle tulee antaa aikaa sekä valtaa, vastuuta ja luottamusta. Osallisuus ei myöskään ole pysyvä tila, vaan se on aina sidoksissa kulloiseenkin historialliseen tilanteeseen. (Salmikangas 2002, 97, 100.)

Osallistumisteoriat korostavat ihmisen omaa kyvykkyyttä, oppimista ja halua osallistua itseään tai lähiympäristöään koskevien päätöksien tekemiseen. Ihmisille on tarjottava osallisuuden mahdollisuuksia, sillä osallisuuden nähdään tukevan ihmisen henkilökohtaista kasvua ja lisäävän ihmisten vastuunottoa sekä itsestään että lähiympäristöstä. Osallisuus voidaan nähdä olotilana, joka tuottaa osallistumista eli toimintaa ja samalla on toiminnan eli osallistumisen edellytys. (Niiranen 2002, 73.)

Yhteenkuuluvaisuuden tunteen keskeisinä tekijöinä voidaan pitää vuorovaikutusta, yhteistä jaettua kulttuuriperintöä, sekä jaettua ideologiaa: yhteisiä arvoja ja ihanteita. Yhteenkuuluvaisuuden tunteen voidaan siis nähdä liittyvän yhteiseen toimintaan ja yhteisiin symbolisiin merkityksiin. (Nivala 2006, 50.)

4.3.1 Osallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys ja mahdollisuudet

Sosiaaliset suhteet ja yhteisöt ovat merkityksellisiä ihmisen sosiaalisen turvallisuuden kannalta. Ihmisen, luonnon ja yhteisöjen suhteet suuntaavat ihmisen toimintaa ja yhteisöjen rakentumista. Ajatus siitä, että ihmistä ei ole ilman yhteisöjä merkitsee sitä, että ihmisen on mahdollista rakentaa identiteettiään yhteisön avulla. Tämä liittyy myös elämän kriisivaiheisiin. Yksilöllistymisen ja yhteisöllistymisen vuorovaikutusta tarvitaan esimerkiksi sairastumisen, ikääntymisen, läheisen menetyksen, työttömäksi joutumisen tai ylivelkaantumisen kohdatessa. (Rönneberg 1999, 92–93.)

Yhteisöllisyyden ja ihmisten keskinäisen luottamuksen varaan on helppo rakentaa terveyttä edistäviä ja sairautta ehkäiseviä järjestelmiä. Yhteisöllisyys tarjoaa niin konkreettista apua kuin vaihtoehtoisia elämäntapojakin. (Hyypä 2002, 149.) Yhteinen jakaminen synnyttää yhteyksiä. Yhteisöllisyyden nähdään rakentuvan yhdistävän tekijän ympärille ja muodostuvan näin yhteisön jäsenille itseisarvoksi. Esimerkiksi kun heikossa asemassa kamppailevat yksilöt alkavat katsoa ympärilleen, voi syntyä kokemus yhteisyydestä ja solidaarisuudesta. (Hyväri 2001, 167.)

Yhteisön jäsenet voivat yhdessä synnyttää tarinan jakamiensa kokemusten ja tuntemusten seurauksena. Yksilön selviytymistarina voi alkaa puhutella kuulijoita ja synnyttää vastakaikua ja samaistumisen mahdollisuuksia. On mahdollista ikään kuin alkaa elää toisen kertomusta ja ottaa siitä aineksia omaan tarinaansa. Yhteisö luo tilan yksilölliselle tarinalle ja asettaa sen paikalliseen yhteyteen. (Hyväri 2001, 66.)

On tärkeää kategorisoida erilaisia lähestymistapoja yhteistyöhön. Kuitenkin yhteistyön ihanneluokat eivät kuvaa tarkasti käytännön sekaista todellisuutta. Yhteistyölle on siis olemassa useita eri ulottuvuuksia ja paljon asioita, joita työntekijän tulee tietää, esimerkiksi se, että yhteistyön tekemiseen tarvitaan työntekijöiden ryhmä, jotta saataisiin tarpeeksi taitoa ja tietoa tehdä kaikki tarvittava. Yhteistyön ulottuvuuksia ovat muun muassa kehittävä yhteistyö, yleinen yhteistyö sekä palkaton yhteistyö. (Twelvetrees 2008, 2–3.)

4.3.2 Syrjäytyminen yhteiskunnassa

Syrjäytymisen käsitteellä paikannetaan rakenteita ja niihin liittyviä syrjäyttäviä prosesseja, kun taas marginalisaatio-käsitteen avulla tunnistetaan ihmisten kokemuksia ja putoamisia normaaleista arkielämän ympyröistä, vetäytymistä ihmissuhteista sekä toiseuteen jäämistä. Toiseudella tarkoitetaan tässä ihmisen syrjäyttämistä yhteiskunnasta. Ihminen itse ei ole tietoisesti halunnut jäädä sivuun, vaan on joutunut tilanteeseen olosuhteista johtuen. Siihen ovat voineet johtaa moninaiset yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja sosiaaliset prosessit, joiden seurauksena ihminen on ajautunut syrjään. Marginaalisuutta kuvaa

paikattomuus. Marginaalissa eläminen muotoilee yksilön identiteettejä ja rooleja, mutta ei suoranaisesti määrää yksilöä mihinkään erityiseen asemaan. Marginalisaation tutkimus ei suoraan anna vastauksia siihen, mihin ihmiset omissa elinoloissaan voivat vaikuttaa ja miten he muuttuvat kriiseihin tai vaikeuksiin joutuessaan ja niistä selviytyessään. (Hyväri 2001, 72–73, 134.)

Syrjäytyminen on osattomuutta yhteiskunnassa selviytymisen keskeisistä voimavaroista, kuten esimerkiksi työstä, toimeentulosta, poliittisesta vaikuttamisesta ja sosiaalisista suhteista. Syrjäytymiseen joko ajaudutaan, pudotaan tai vaihe vaiheelta liu'utaan hyvinvoinnin eri osa-alueilla tapahtuvien prosessien tuloksena. (Karisto 1996, 242–243.)

Paikattomuutta, rajatiloja, ovat yksinäisyys, eristäytyminen, etäisyys toisiin ihmisiin, vierauden ja muukalaisuuden kokeminen. Niissä yksilön suhde yhteisöön muuttuu kyseenalaiseksi. Kun yhteisöön kuulumista jollakin tavalla horjutetaan, sen merkitys korostuu. Yhteisöllisen elämän ja yksilöllisen identiteetin leikkauspinta sekä rajakohta tulevat esiin eristämässä ja eristäytymässä. Vieraantumisen yhteisöstä ei tarkoita yhteisön merkityksistä vieraantumista tai osattomaksi jäämistä, vaan yhteyden puutetta, yhteydetttömyyttä. (Hyväri 2001, 95–96.)

Sosiaaliseen todellisuuteen sivullisuudesta avautuu totunnaisesta ja varmasta yhteisöelämästä poikkeava tarkastelukulma. Sivullisuus on tilallinen kokemus, jossa otetaan etäisyyttä arki- ja yhteisöelämän itsestäänselvyyksistä ja rutiineista. Marginaali rakentuu valtasuhteissa ja määrittelee kokemuksia ja niiden merkityksiä. Syrjässä olemisesta voi myös tulla päivän selvää arkirutiinia kuin mistä tahansa muustakin normaliteetin sisäänrakennetusta toiminnasta. Marginaaliin asemaan joutumisen ei kuitenkaan tarvitse muodostua kriisiksi. Yksilön kokemana syrjäytyminen merkitsee toisten yhteydestä sivuun ajautumista. (Hyväri 2001, 123–124.)

Syrjäytymistä hoidetaan useilla eri tavoilla. Yksi tapa on se, että ihmisen oletetaan itse tietävän, mistä hän voi apua saada ja hakea. Ongelmana voi myös olla se, että sosiaali- ja terveystalvelujen asiakas saattaa olla samaan

aikaan asiakkaana usean ammatilaisen työn kohteena eri toimipaikoissa. Asiakkaan kuntouttaminen voi kestää vuosia, jolloin eri toimipisteissä työskentelevät eivät välttämättä ole tietoisia toisten tekemästä auttamistyöstä. Syrjäytymisen vastaisessa työssä kysymykset ja ongelmat ovat haasteellisia, vaikka työn tavoitteista ollaankin yhtä mieltä. Tällaisissa tilanteissa yksimielistä toimintatapaa on vaikea löytää, sillä erimielisyydet työn tekemisestä päätyvät usein saman teeman ympärille: kenellä on vastuu ja valta. (Hyväri, Laine & Vuokila-Oikkonen 2010, 19–20.)

4.4 Kansalaistoiminta

Kansalaisuus tarkoittaa yksilön täysivaltaista jäsenyyttä valtiossa. Puitteet sekä sisällön kansalaisena olemiselle ja toimimiselle antavat kansalaisvapaudet, -oikeudet ja -velvollisuudet. Kansalaisuuteen liittyy sekä poliittisia että sosiaalisia oikeuksia ja niihin liittyviä velvollisuuksia. Sosiaalisiin oikeuksiin kuuluu oikeus yhteiskunnassa elämiseen kohtuullisen elintason sekä vallitsevien ihanteiden mukaan. Sosiaalisilla oikeuksilla kansalaisille pyritään turvaamaan aineellinen ja sivistyksellinen hyvinvointi ja tasapuolinen resurssien jako. Sosiaalisten oikeuksien määritelmä rakentaa kansalaisen yhteisön jäseneksi. (Ronkainen 2009, 40.) Kansalaisen, joka on asiakkaan asemassa, osallisuus muodostaa jatkumon, jonka toisessa päässä on hyvin aktiivinen ja vaativa kansalaisuus ja toisessa päässä ulkopuolelle ajautunut ja palvelujärjestelmästä irtisanoutunut kansalaisuus (Valokivi 2008, 62).

4.4.1 Aktiivinen kansalaisuus

Aktiivisen kansalaisuuden käsitteeseen voidaan yhdistää demokratian lisäksi taloudellinen ulottuvuus. Aktiivinen kansalaisuus on ongelmallinen käsite, sillä se voi tarkoittaa lähes mitä tahansa puhujasta riippuen. Aktiivinen kansalaisuus voi samanaikaisesti tarkoittaa sekä yhteiskuntakriittisyyttä että yhteiskunnallista toimintaa, joka ei ole luonteeltaan kyseenalaistavaa. Aktiivisesta kansalaisuudesta käytävän keskustelun yhteydessä suomalaiset järjestöt korostavat päätöksentekoon osallistumista. Järjestöt vaalivat aktiivista

kansalaisuutta, ottavat kantaa hyvinvointipalvelukysymyksiin sekä lisäävät kansalaisten elämänhallintaa. Aktiivisen kansalaisuuden –käsitteen problematiikka liittyy kuitenkin siihen: minkä asian nimissä työtä tehdään ja kenen aktiivisesta kansalaisuudesta puhutaan. (Fields 2005, 21–22.)

Postmodernia elämää luonnehtii voimistuva yksilöllisyys. Postmodernille elämälle on luonteenomaista elämän pirstoutuminen, pysyvä tilapäisyys, lisääntyvä epävarmuus, uudenlaiset riskit sekä uhat, jotka asettavat suuren haasteen ihmisen arkipäiväiselle selviytymiselle. (Raunio 2000, 72.) Kun perhe, luokat ja valtio menettävät määräävää yhteiskunnallista asemaansa elämän keskeisinä kiinnekohtina, yksilöllisyyden vaatimus kasvaa. Tulevaisuudessa yksilön on entistä enemmän otettava vastuuta omasta ajattelustaan ja toiminnastaan. (Lehtonen 1999, 202.)

Postmodernissa maailmassa ihminen kohtaa uhat ja riskit entistä yksilöllisemmin. Ihminen joutuu jatkuvasti pohtimaan ja refleктоimaan omaa elämäänsä epävarmassa ja muuttuvassa maailmassa. Ihmistä ei määritetä sosiaalisena kansalaisena, jonka valta ja velvollisuudet juontuvat yhteisön jäsenyydestä, vaan yksilönä, jonka kansalaisuus on aktiivista. (Raunio 2000, 72.)

Sosiaalityölle on tärkeää rakentaa ja vahvistaa yksilölle sosiaalista tukea ja kontrollia tuottavia sosiaalisia verkostoja ja yhteisöllisiä suhteita. Näin tuetaan ihmisen elämänhallintaa ja selviytymistä niistä sosiaalisista voimavaroista käsin, joita hänellä on kullakin hetkellä käytettävissään. Tulevaisuudessa sosiaalityön tulisi kiinnittää huomiota yksilöllä itsellään olevien voimavarojen hyödyntämiseen. (Raunio 2000, 74–75.)

4.4.2 Yhteisösosiaalityö ja vaikuttaminen

Rakenteellista sosiaalityötä ja yhteisötyötä korostetaan tärkeinä tulevaisuuden orientaatioina. Niissä on keskeistä sosiaalityön jalkautuva työote ja ajatus sosiaalityön ytimen löytämisestä. Sosiaalityön näkökulmasta vertaisryhmät ja erilaiset kulttuuriyhteisöt ovat uuden yhteisöllisyyden yksi tärkeä muoto.

Sosiaalityön tehtävänä voi esimerkiksi olla toiminta näiden yhteisöjen toiminnan mahdollistajana ja tukijana. Sosiaalityön näkökulmasta merkityksellisiä yhteisöjä ovat myös institutionaaliset yhteisöt, joissa sosiaalityö liittyy esimerkiksi kasvatukseen ja hoivaan. (Kananoja ym. 2007, 127–128.)

Yhteisösosiaalityön keskeiset toimintaperiaatteet ovat sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisy, lähipalvelujen kehittäminen, kansalaisten oma-aloitteisuuden tukeminen ja sosiaalisten verkostojen merkitysten tunnustaminen. Oleellisinta siinä on, että kansalaisten hyvinvointia pyritään edistämään paikallisten yhteisöjen tarjoamien mahdollisuuksien avulla. Urbaania yhteisöllisyyttä pidetään yhtenä sosiaalityön haasteena, ja sitä on pohdittu erityisesti lähiöiden kehittämisen yhteydessä. Lähiökehittämiseen liittyvään sosiaalityöhön on sisällynyt sekä rakenteellisen työn että yhteisötyön näkökulmat. Yhteisötyötä, jota tehdään lähiöprojektien yhteydessä kutsutaan myös kaupunkisosiaalityöksi. Kaupunkisosiaalityö vahvistaa ja osallistaa sekä tekee paikallisia päätöksentekorakenteita näkyviksi ja käytettäviksi. (Kananoja ym. 2007, 128–129.)

Rakenteellinen sosiaalityö on puolestaan luonteeltaan yhteiskunnallista vaikuttamista. Se ottaa huomioon sosiaalityön marginaaliin jääneet reuna-alueet, jotka ovat sosiaalityön ydintä. Se pyrkii tuomaan marginaaliin jääneitä ja jätettyjä ilmiöitä keskusteluun ja erilaisten toimenpiteiden kohteiksi. Sosiaalityön tulee hankkia luottamus vankalla osaamisella ja sen on todistettava olevansa varteenotettava osapuoli sekä tiedontuottaja. (Roivainen 2002, 214.)

Roottori-projektin toiminta on lähiökehittämiseen liittyvää sosiaalityötä yhteisövalmennusta hyödyntäen. Samalla sitä voidaan kuvata myös määritelmän mukaan kaupunkisosiaalityöksi. Roottori-projekti on pyrkinyt toiminnallaan luomaan alueille, joissa se toimii, yhteisön, johon ihmiset voivat liittyä ja samaistua, ja jossa he voivat tulla kohdatuksi.

H7: Et tota niin minä tarvitsin semmosta tukea ja sitä tässä Roottorissa sai. Eli niinkun tavallaan semmonen yhteisö tänne alueelle, jossa sai olla joku. Että niinkun tosiaan, kun on yksin kotona ja ei oo työssä, niin siis tulee se vaje siitä, siitä viiteryhmästä välillä.

Roottori on pyrkinyt toiminnallaan lisäämään ihmisten hyvinvointia yhteisöstä nousevien merkitysten ja vaikutusten kautta. Tässäkin kohtaa voi nostaa esille projektien merkityksellisyyden sosiaalialan kentällä. Vaikka projekteja usein myös kritisoidaan, ilman niitä harvoin pysyvämpiä muutoksia yhteiskunnan voimassaoleviin rakenteisiin pystytään tekemään. Projektit voivat aikaansaada positiivisia muutoksia niin päättäjissä kuin niiden kohderyhmissäkin. Lisäksi tässä kohtaa haluan nostaa myös esille Roottorin projektitiimissä työskentelevien ihmisten inhimillisyyden, maanläheisyyden ja aitouden, jota ilman Roottori-projekti ei olisi juuri sen itsensä näköinen. Toivon, että tulevaisuudessakin sosiaalialalla löytyisi yhtä innokkaita ja työstään aidosti kiinnostuneita ihmisiä jalkautumaan sosiaalialan kentille ja tekemään matalankynnyksen toimintaa, jotta ne ihmiset, jotka meidän apuamme tarvitsevat, tulisivat löydetyiksi.

Vaikuttamista voisi kuvata ajattelu- ja toimintatavaksi, jolla on vahva merkitys suomalaisessa hyvinvointivaltiossa, mutta jonka muodot ja kohde muuttuvat uusien aatteiden ja muuttuvan toimintaympäristön vuoksi. Vaikuttamisen idea sosiaalialalla on hyvinvointivaltiota paljon vanhempi. Myös sosiaalityön tutkimuksen piirissä sosiaalityhteellisen tutkimuksen vaihtuneet tietokäsitykset ja muuttunut suhde yhteiskunnallisiin käytäntöihin ovat avanneet uusia näkökulmia ja tuottaneet uusia edellytyksiä vaikuttamisen käsitteellistämiseen. Lisäksi myös talouspolitiikka ja globalisoitumiskehitys säätelevät vaikuttamisen käsitteellistymistä sekä mahdollistumista sosiaalityössä. (Satka, Pohjola & Rajavaara 2003, 7–9.)

Vaikka tulkinnat ja itseymmärrykset vaikuttamisen käsitteestä, painopisteistä ja toimintatavoista ovat muuttuneet, on vaikuttamistyön olennaisuus säilynyt sosiaalityössä ajasta toiseen. Sosiaalityö muutostyönä sisältää aina vahvasti vaikuttamisen tehtävän, mutta tutkimustyön muuttuvat paradigmat eivät aina tavoita todellisuutta sosiaalityön koko laajuudessa. Vaikuttamisen merkitys nousee jälleen merkittäväksi. Aikaisemmin peruspalveluiden turvaaminen edellytti vaikuttamista, nyt myös erityispalveluiden syventämisessä tarvitaan tietoa asiakkaiden tilanteista ja erityistarpeista. (Satka ym. 2003, 24.)

4.4.3 Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistoiminnassa kohtaavat yksilöiden perinteiset yhteistoiminnan tavat ja kaipuu, antamisen ja auttamisen arvot sekä osallisuus yhteiseen. Vapaaehtoistoiminnan mielekkyys piilee siinä, että se tarjoaa myös yksilöille ja yhteisöille merkityksiä ja merkityksellisyyttä sekä hyvän antamisen ja sen vastaanottamisen arvokkaita kokemuksia. (Nylund & Yeung 2005, 13.) Vapaaehtois- ja vertaistoiminta on useille ihmisille osa arkipäivää ja kokemusta mielekkästä elämästä. Vapaaehtoistoimintaan saatetaan esimerkiksi päätyä erilaisten sattumien kautta ja erilaisten elämäkokemusten myötä. Vapaaehtoistoiminta tarjoaa pysähdys- ja levähdyspaikan erilaisissa elämänvaiheissa ja –tilanteissa oleville ihmisille. Yhteisöllinen osallisuus ja kanssaihminen kohtaaminen nähdään mahdollisuuksina oman elämän vaikuttamiseen ja sen suuntaamiseen uudenlaiseen valoon. (Nylund & Yeung 2005, 15.)

Roottori-valmennuksen yhtenä tärkeänä tavoitteena on ollut myös valmennuksessa olleiden henkilöiden kannustaminen mukaan vapaaehtoistoimintaan sekä omien lähiöalueiden elämisen laadun parantamiseen. Monelle yksinäiselle tai jo eläkkeelle siirtyneelle ihmiselle vapaaehtoistoiminta voi olla arvokasta tekemistä ja tuoda sisältöä elämään. Roottori-valmennuksen kautta valmennuksen käyneet saavat tietoa vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja tukea siinä toimimiseen. Jokaiselle pyritään löytämään itselle mielekkäitä mahdollisuuksia päästä vaikuttamaan ja tekemään jotain sellaista, mihin tuntee kutsumusta.

Edellytys vapaaehtoistoiminnan menestymiselle on, että halu toimia nousee ihmisistä itsestään ja muotoutuu toiminnan jatkuessa heidän haluamaansa suuntaan. Ulkopuolista vetäjää tarvitaan alkuvaiheessa luomaan puitteet ja mahdollisuudet vapaaehtoistoiminnan aloittamiselle. Jatko toiminnasta on toimijoiden varassa. Kiperissä tilanteissa, esimerkiksi toiminnan loppumisen uhatessa, on tärkeää selvittää asia ulkopuolisen vetäjän kanssa ja suunnitella yhdessä jatkoa. Vapaaehtoistoimintaa käynnistettäessä on hyvä muistaa, että

toiminta ei tavoita kaikkia: kaikkia ei saa, eikä tarvitsekaan saada mukaan. (Lehtinen 1996, 119–120.)

Vapaaehtoistoiminnan luonne on myös muuttumassa joustavammaksi ja reflektioivaksi. Se tarkoittaa sitä, että sitoutuminen esimerkiksi järjestöjen toimintaan on lyhytkestoisempaa ja toimintaan osallistuvat henkilöt valitsevat toiminnan kohteet harkitummin omaan elämäntilanteeseen suhteutettuina ja henkilökohtaisen hyödyn näkökulma on entistä voimakkaammin läsnä. (Fields 2005, 23.)

Roottorin yhteistyötahojen haastattelujen kautta käy ilmi huoli tilojen vähyydestä ja niiden saamisen vaikeudesta mietittäessä Roottori-valmennuksen käyneiden mahdollisuutta jatkaa valmennuksen jälkeen vapaaehtoistyötä tai yhteisöllistä toimintaa omalla asuinalueellaan. Yhteistyötahojen haastatteluissa tuli ilmi, että koulurakennus voisi olla hyvä paikka kokoontua, sillä koulut ovat pääasiassa kunnan omistamia julkisia rakennuksia, johon olisi mahdollista saada aikaan erilaista toimintaa. Myös rahan puuttuminen nähtiin ongelmana. Haastatteluissa nousi kuitenkin ilmi, että uutta luodakseen Roottorin yhteistyötahot ovat valmiita tekemään yhdessä töitä: joku taho voi antaa rahoitusta, toinen aikaa avuksi, jotta uutta yhteisöllistä toimintaa, jossa Roottori-valmennuksen käyneet voivat vaikuttaa, pystytään synnyttämään asuinalueille. (Virtanen 2012, 22.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimukseni kohteena on yhdeksän Roottori-valmennukseen osallistunutta henkilöä. Roottoritiimin työryhmä valitsi 30 valmennuksen käyneen joukosta tutkimustani varten eri-ikäisiä sekä erilaisista taustoista tulevia henkilöitä. Tässä luvussa kerron aineiston hankinnasta sekä käyttämistäni tutkimusmenetelmistä. Selostan aineiston keruun keinoja sekä niiden vaiheita, perustelen tekemäni valinnat sekä kuvaan käyttämiäni tekniikoita aineiston analysoinnissa. Aloitan tutkimukseni toteuttamisen kuvauksen tutkimusmenetelmistä, minkä jälkeen kerron aineistonkeruumenetelmistäni ja lopuksi kirjoitan käyttämistäni aineiston analyysimenetelmistä.

5.1 Tutkimusstrategia

Tutkimukseni on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen, johon sisältyy ajatus todellisuuden moninaisuudesta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 152). Todellisuutta ei voi kuitenkaan mielivaltaisesti pirstoa osiin, vaan on otettava huomioon, että erilaiset tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan ja mahdollistavat näin monensuuntaisten suhteiden löytämisen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkimuksen kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2000, 152.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan arvolähtökohdat vaikuttavat tutkijan tapaan pyrkiä ymmärtämään tutkimaansa ilmiötä. Myöskään objektiivisuutta ei ole mahdollista saavuttaa perinteisessä mielessä laadullista tutkimusta tehtäessä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tarkoituksena löytää ja paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2000, 152.)

Laadullisen tutkimuksen toteuttaminen tuntui aineistoon ja tutkittavaan ilmiöön suhteutettuna järkevältä ja parhaalta vaihtoehdolta. Alussa mietimme yhdessä projektityöryhmän kanssa, että olisin koonnut tutkimusaineiston kyselylomakkeita käyttäen. Lopuksi päädyimme kuitenkin yhteisesti ajatukseen

siitä, että haastattelut ovat monipuolisempi ja intiimimpi tapa kerätä tietoa henkilöiltä. Usein voi olla, että paperille ei tule kirjoitettua niin henkilökohtaista tietoa kuin mitä kasvokkain keskusteltaessa haastateltava haluaa tuoda esille. Lisäksi olen iloinen siitä, että ryhmähaastattelujen sijaan toteutin haastattelut yksilöhaastatteluina. Kohtaamiset lähes jokaisen haastateltavan kanssa olivat koskettavia, ja uskon, että monikaan heistä ei olisi puhut niin syvällisesti, jos vieressä olisi ollut useita korvia kuuntelemassa ja muita silmäpareja katsomassa.

5.2 Tutkimusasetelma

Tutkimusasetelmanani käytin tutkimuksessani toimintatutkimusta. Toimintatutkimus on yksi kvalitatiivisen tutkimuksen osa-alue (Hirsjärvi ym. 2000, 153). Toimintatutkimus on tilanteeseen sidottua, usein yhteistyötä vaativaa, osallistuvaa ja itseään tarkkailevaa. Toimintatutkimuksessa pyritään vastaamaan johonkin käytännön elämässä havaittuun ongelmaan tai kehittämään olemassa olevia käytäntöjä paremmiksi. Toimintatutkimusta voi myös tehdä yksittäinen tutkija tai työntekijä. Yleensä kuitenkin kyseessä on organisaation tai koko työyhteisön muutosprosessi, johon kaikki toimijaosapuolet sitoutuvat. (Metsämuuronen 2008, 29.)

Toimintatutkimuksen kuvaukset sopivat tähän tutkimukseen mielestäni hyvin. Meidän ei tarvinnut yhdessä projektityöryhmän sekä ohjaavan opettajan johdolla kauaa miettiä, millaisesta laadullisesta tutkimuksesta on kysymys. Tutkimukseni lähtökohtina oli selvittää Roottori-valmennuksen merkitystä valmennukseen osallistuneiden ihmisten elämään sekä selittää sen merkitystä yhteiskunnassamme. Jotta toiminta saisi tulevaisuudessakin jatkoa, täytyy toiminnan tuloksia ja kehittämistarpeita dokumentoida. Toimintatutkimuksen mukaisesti toimin yksin tutkijan roolissa, mutta kuitenkin niin, että minulla oli projektitiimin tuki sekä heidän taitonsa ja tietonsa apuna koko tutkimusprosessin ajan. Yhteistyöllä saadaan paljon aikaan: jakamalla tietoa, vaihtamalla ajatuksia ja mielipiteitä, kertomalla omia tuntemuksia ja kuuntelemalla muita.

5.3 Aineiston koonnin menetelmät

Aineistonkeruumenetelmänä käytin tutkimuksessani haastatteluja. Kyseessä oli puolistrukturoitu teemahaastattelututkimus. Haastattelu on yksi kvalitatiivisen tutkimuksen päämenetelmistä (Hirsjärvi ym. 2000, 192). Haastattelua menetelmänä on toimivaa käyttää silloin, kun halutaan tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii niin kuin toimii. Haastattelun suurimpana etuna on sen joustavuus. Lisäksi haastattelun käytön etuina ovat esimerkiksi kysymysten toistamisen mahdollisuus, väärinkäsitysten oikaiseminen, ilmausten selventäminen ja henkilökohtainen keskustelu tiedonantajan kanssa. Myös haastattelun kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä kuin tutkija katsoo ne aiheellisiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 72–73.)

Laadullisen tutkimuksen haastattelussa tärkeää on saada mahdollisimman paljon tietoa selville halutusta aiheesta. Siksi haastattelun onnistumisen kannalta on tärkeää, että tutkija perehtyy hyvin haastattelunsa kysymyksiin, teemoihin ja aiheeseen etukäteen ja antaa tämän mahdollisuuden tarvittaessa myös tiedonantajalle. Lisäksi haastattelun etuina on, että haastattelijalla voi samalla toimia myös havainnoitsijana. Haastattelumenetelmän heikkouksina ovat puolestaan aika ja raha, sillä haastattelu on kallis ja aikaavievä aineistonkeruumuoto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73–74.) Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää myös se, että haastattelussa on taipumus antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. Tietoa saattaa tulla aiheista, joista haastattelijalla ei ole edes kysynyt. (Hirsjärvi ym. 2000, 193.)

5.4 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu. Sitä käytetään yleisimmin tilanteissa, joissa tutkimuksen kohteena ovat intiimit tai arat aiheet, tai joissa halutaan selvittää heikosti tiedostettuja asioita, kuten arvostuksia, ihanteita ja perusteluja. (Hirsjärvi & Hurme 1985, 36.) Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit eli teema-alueet ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat (Hirsjärvi ym. 2000, 195). Keskeiset, valitut teemat ohjaavat

keskustelua ja niihin liittyvät tarkentavat kysymykset täydentävät sitä. Metodologisesti teemahaastattelussa korostetaan ihmisten tulkintoja asioista, heidän asioille antamiaan merkityksiä sekä merkitysten syntymistä vuorovaikutuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Teemahaastattelu sopii käytettäväksi hyvin kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtiin, mutta sen käyttö myös kvantitatiivisessa tutkimuksessa on käyttökelpoinen. Teemahaastattelun tuloksia voidaan analysoida ja tulkita monin eri tavoin. (Hirsjärvi ym. 2000, 195.) Haastattelurunkoni koostuu viidestä pääteemasta, joita olen täydentänyt tarkentavilla lisäkysymyksillä. Haastattelun teemat ovat tutkimukseen osallistuvan henkilön elämäntilanteen selvittäminen, Roottori-valmennukseen tulo, päällimmäiset kokemukset Roottori-valmennuksesta, valmennusryhmän merkitys ja vertaistuki sekä ajatukset valmennuksen jälkeen. Haastattelurungon kysymykset ovat nousseet Roottori-tiimin toiveiden pohjalta ja tarpeesta selvittää Roottori-valmennuksen toimivuutta. Haastattelurungon kysymykset löytyvät liitteinä tutkimuksen lopusta.

Haastattelujani ohjasivat keskeiset teemat sekä aito läsnäolo. Pysin luomaan haastatteluympäristöstä turvallisen ja kotoisantuntuisen tilan, jossa sekä haastateltavalla että minulla itselläni haastattelijana olisi mukava olla. Pysin olemaan koko ajan haastateltavani kanssa samalla tasolla, niin etten halunnut pyrkiä korostamaan tutkijan rooliani, enkä tekemään tilanteesta turhan virallista. En myöskään halunnut tietää kovin paljon haastateltavista henkilöistä etukäteen, vaan halusin saada itse muodostaa oman mielikuvani heistä.

5.5 Haastattelut

Ensimmäiset haastatteluni toteutin joulukuussa 2011 Länsimäen kirkon tiloissa Vantaalla. Ennen ensimmäistä haastatteluani olin tavannut projektissa työskentelevää ohjaajaani ja olimme katsoneet yhdessä, ketkä tulisivat olemaan haastateltavia henkilöitä tutkimuksessani. Haastatteluihin minulla oli mahdollisuus käyttää myös Roottorin tiloja.

Ensimmäinen haastattelu ei mennyt aivan suunnitelmien mukaan. Haastateltavani pahoitti mielensä tutkimukseni luonteesta, suuttui ja purki pettymyksensä minuun. Seuraava haastateltavani ei tullut paikalle, hän oli unohtanut tapaamisemme. Niinpä soitin sitten kolmannelle haastateltavalleni. Hänkin oli unohtanut tapaamisen, mutta tuli hyvillä mielin paikalle. Tämä haastattelu oli yksi pisimmistä haastatteluista.

Haastatteluihin toi oman haasteensa se, että haastateltavat eivät usein muistaneet tulla paikalle haastatteluihin. Ensimmäisistä haastatteluista viisastuneena ja rohkaistuneena päätin aina soittaa haastateltavalle henkilölle edellisenä iltana ja muistuttaa tapaamisestamme. Useimmat olivat kuitenkin mielellään tulossa haastatteluun, heidän oli vain vaikeaa muistaa tarkkaa päivää ja aikaa elämän risaisuuden ja epäsäännöllisyyden vuoksi. Kun ensimmäinen haastateltavani kieltäytyi haastattelusta, vaihdettiin hänet toiseen henkilöön. Myös yhden toisen haastateltavan tilalle oli vaihdettava toinen henkilö, koska en saanut häneen yhteyttä. Lopulta haastateltavistani vain yksi oli mies ja loput kahdeksan olivat naisia. Ikähaarukaltaan he olivat 30–64-vuotiaita ja erilaisista taustoista ja elämäntilanteista tulleita.

Haastattelutilanteet olivat kohtaamisia arkipäivien lomassa. Muutamana iltana sekä joulukuussa että tammikuussa tulin aluksi Länsimäen kirkolle ja myöhemmin Roottorin tiloihin Kontulan Sirrikujalle tekemään haastatteluja. Vaikka alku oli vaikeaa ensimmäisen vastoinkäymisen ja haastattelujen sopimisten vuoksi, olivat haastattelut silti palkitsevia. Haastatteluissa tuli esille koskettavia ja rankkoja asioita.

Haastattelut olivat intensiivisiä ja huomasin itsestänikin, kuinka syvälle tilanteeseen ja hetkeen menin. Vaikka haastateltavani ihmiset olivatkin kokeneet vaikeita asioita elämässään, heidän silmissään näkyi hyvä tahto ja halu kertoa omasta elämästään ja mielipiteistään niin Roottoria kuin yhteiskuntaa ja sen epäkohtiakin kohtaan. Haastattelut olivat palkitsevia molemmin puolin. Minä sain tutkijana tärkeää tietoa tutkimustani varten ja haastateltavani saivat kertoa elämästään ja kokemuksistaan luottamuksellisesti turvallisessa ympäristössä.

5.6 Aineiston analyysimenetelmät

Tutkimukseni aineiston analyysimenetelmänä käytin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Sisällönanalyysilla tarkoitetaan pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106). Sisällönanalyysia ei tule sekoittaa sisällön erittelyyn, joka puolestaan tarkoittaa dokumenttien analyysia, jossa esimerkiksi tekstin sisältöä kuvataan kvantitatiivisin metodein. Sisällönanalyysi kertoo usein enemmän ja antaa tutkimuksista tarkempaa tietoa kuin sisällön erittely. Se mahdollistaa tiettyjä käsitteellisiä liikkumavapauksia, mutta edellyttää myös tiettyjen rajoitteiden hyväksymistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106–107.)

5.6.1 Litterointi

Litterointi on olennainen osa laadullista analyysia. Tutkimustulosten julkaiseminen edellyttää aineiston litterointia ja yhä useammin myös aineistokatkelmien kääntämistä. Tutkijalta vaaditaan usein kielitaidon lisäksi aineiston litterointiin tai sen kääntämiseen liittyvien teoreettisten, käytännöllisten, eettisten sekä teknisten pohdintojen tuntemusta. Litterointi nähdään myös olennaisena osana laadullisen tutkimuksen validiteettia. (Nikander 2010, 432–433.)

Tekstiksi kirjoitettu puhe tuo laadullisen aineiston lähelle lukijaa, lisää aineiston läpinäkyvyyttä sekä mahdollistaa lukijan tekemät tulkinnat ja uudelleenanalyysit. Litteraatio ei kuitenkaan koskaan tavoita alkuperäistä puhetilannetta ja puheen nyansseja täydellisesti. Litteraatio on tutkijan tekemien havaintojen ja valintojen tuote, ja sen vuoksi se ei ole koskaan täydellinen. (Nikander 2010, 433.) Kaikki haastattelut litteroin kerralla, yhden haastattelun aina päivää kohden. Pisimmät haastattelut kestivät noin 45 minuuttia. Suurin osa haastatteluista oli noin 30 minuutin mittaisia.

Haastatteluja litteroidessa tuli esille haastattelemieni henkilöiden kauniit sanat ja ajatukset heidän omasta elämästään ja valmennuksen herättämistä ajatuksista ja sen vaikutuksista.

H3: Mun mielestä on ainakin, että, et tota se hyvä, mitä on ite saanu, sitä pystyy myös antamaan muille.

Seuraavassa keskustelussa kysyin haastateltavaltani Roottorin herättämistä, mieleenpainuvista tunteista. Tämä ja useat muut haastattelemieni henkilöiden ajatukset vahvistivat saamaani kuvaa siitä, että Roottorissa jokainen ihminen kohdataan omana itsenään, henkilökohtaisesti ja tasapuolisesti. Roottorin toiminta vahvistaa ajatustani siitä, että jokainen ihminen on Jumalan luomana arvokas ja ainutlaatuinen juuri sellaisena kuin on, ja jokainen meistä voi antaa jotakin hyvää. Elämä koostuu pienistä teoista, ja niillä pienillä teoilla saamme yhdessä arvokasta aikaa ja yhdessä elämästämme merkityksellisemmän.

Haastattelija: Osaatko sanoa, että mikä on ollut mieleenpainuvinta valmennuksessa?

H6: Mmm..mieleenpainuvinta. Siis mulla tulee nyt vaan tämä, tämä meidän savityöskentely. Siinä tuli semmonen niinku, ensimmäistä kertaa mieleen se, että kukaan ei tässä ole arvioimassa minun, negatiivisella tavalla, ja jokaisella oma se savityö on ainutlaatuinen..mmm semmonen. Ei tullu semmosta, niinkun voisi tulla vaikka ala-asteella semmosta lapsenomasta, mikskä sitä sanotaan..huonommuuden tunnetta siitä omasta työstään.

Haastattelija: Aivan, aivan.

H6: Ja osas, osas kattoo sen oman työnsä silleen, tai auttoivat katsomaan sitä semmosena omannäköisenä.

Haastattelija: Nii ja arvostamaan sitä.

H6: Nii ja sithän nää kaikki tämmöset, oli sellasii pienii ryhmätöitä, ni ne oli kans ihan mukavia, ja niissä sai antaa sen oman, oman mielipiteensä, ja taisin mä jossain vaihees sanooki, että ensimmäisen kerran mä sain elämässäni kokee sen, kuinka kuunnellaan. Et niinku aika vahvasti oli sitte tuli jossain, tuli jossain, jossain tapaamisessa, esiin. Ja otettiin vakavasti ne minun omat mielipiteeni.

5.6.2 Aineistolähtöinen sisällönanalyysi

Haastattelujen litterointien ja aukikirjoittamisen jälkeen aloin seuraavaksi tutkimuksessani työstämään aineistolähtöistä sisällönanalyysia (Miles ja

Huberman 1994) kolmivaiheisen prosessin mukaisesti. Aineistolähtöisen laadullisen eli induktiivisen aineiston analyysin kolme vaihetta ovat: 1) aineiston redusoiti eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 108.)

Aineiston pelkistämässä eli redusoinnissa analysoitava informaatio, esimerkiksi aukikirjoitettu haastatteluaineisto pelkistetään karsimalla aineistosta tutkimukselle epäolennainen pois. Pelkistäminen voi tapahtua joko tiivistämällä tai pilkkomalla informaatiota osiin. Tutkimustehtävä ohjaa aineiston pelkistämistä. Pelkistäminen voi tapahtua esimerkiksi niin, että aukikirjoitetusta aineistosta etsitään tutkimustehtävän kysymyksellä tai kysymyksillä niitä kuvaavia ilmaisuja, jotka voidaan esimerkiksi alleviivata erivärisillä kynillä ja merkitä aukikirjoitetun aineiston sivun reunaan ja listata sen jälkeen erillisille konsepteille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 109.)

Noudatin aineistolähtöisen sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa tarkasti redusointiin kuuluvia ohjeita. Kun olin saanut kaikki litterointini päätökseen, tulostin sen jälkeen aukikirjoitetut tekstit. Tekstien läpikäymistä sekä niiden hahmottamista helpotti eriväristen yliviivauskynien käyttö. Annoin jokaiselle haastattelussa esiintyvällä teemalla oman värin ja etsin aiheeseen sopivia ilmauksia tekstistä ja merkitsin kysymyksiin vastanneita ilmaisuja väreillä. Kaiken muun jätin aineistostani pois. Tämän jälkeen kirjoitin löytämäni ilmaukset hieman tiivistetympinä ja selkeimpinä koneelleni haastatteluteemoittain ja -kysymyksittäin. Vasta tämän vaiheen jälkeen aloin muodostaa haastateltavieni henkilöiden vastauksista pelkistettyjä ilmauksia, kuvauksia sekä lauseita. Tässä eräs esimerkki tekemästani pelkistetystä ilmauksesta, joka kuvaa samalla myös henkilön kokemia ajatuksia Roottori-valmennuksesta:

Alkuperäinen ilmaus: Tää on ollu tosi hyödyllistä, antanu siältöö elämään ja sit tääl on saanu uusia ystäviä ja sitte tääl on se yhdestekemisen ilo. Ja sit tääl on kohtalotovereit, et on kauheen kiva todeta, et sä et oo yksin ongelmies kans, et monella muul on samoja ongelmii, et se on niinku meit yhdistäny ja meil on ylipäättänsä ollu hyvä ryhmä muutenki, meil on hyvä yhteishenki

ollu. Et tää on, mun mielest tää on hyödyllinen. Mut et tota noi mä lähin ihan mielelläni tänne mukaan ja mä oon tosissaan tykkäsin ja toivon, et tää jatkuis.

Kirjoittamani tarkempi ilmaus kuvauksesta tietokoneelleni: *Valmennus oli tosi hyödyllistä, antanut sisältöä elämään, saanut uusia ystäviä ja tavannut kohtalotovereita, yhdessätekemisen ilo ja hyvä yhteishenki. Lähti mielellään mukaan ja tosissaan tykkäsi.*

Pelkistetty ilmaus kyseisestä ilmauksesta: *Elämän rikastuminen.*

Koen sen helpottaneen pelkistettyjen ilmausten pohtimista ja tekemistä, kun ensin tiivistin alkuperäiset ilmaukset hieman suppeampaan muotoon, sillä monet niistä olivat hyvin pitkiä ja mukana saattoi olla paljon tutkimuksen kannalta epäolennaistakin tietoa. Tiivistäminen ei kuulunut käyttämien esimerkkien ja ohjeiden mukaan redusointiin, mutta se auttoi minua itseäni ja toi mielestäni oleellisimman ja validin tiedon selkeämmin esiin. Jouni Tuomen ja Anneli Sarajärven kirjoittaman kirjan Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi esimerkit auttoivat minua paljon pelkistettyjä ilmauksia tehdessäni.

6 TUTKIMUSTULOKSET JA NIIDEN TULKINTA

Lähtiessäni kokoamaan tutkimustuloksistani kattavaa tulkintaa ja kokonaiskuvaa tutkimukseni lukijoille ja yleisölle olen lukenut Juha T. Hakalan kirjoittamia oppaita sekä opinnäytetyön että gradun tekemiseen. Ne ovat antaneet minulle osviittaa siitä, mitä opinnäytetyöhön ja tutkimuksen tekemiseen vaaditaan. Lisäksi ne ovat hauskaalla ja lennokkaalla tavalla antaneet puhtia ja iloa tutkimuksen kirjoittamiseen ja muistuttaneet siitä tärkeimmästä: itsensä kuuntelemisesta prosessin aikana. Hyvä työ syntyy rauhassa miettien ja pureskellen. Myös oma innostuneisuus ja motivaatio aihetta kohtaan ovat elintärkeitä, jotta työtä olisi mielenkiintoista tehdä, ja jotta myös yleisö kiinnostuisi aiheesta. ”Onnistunut tutkimusprosessi edellyttää oikeanlaista ajattelutapaa, asennetta, jolla tutkija orientoituu kohteeksi rajaamansa ilmiön tarkasteluun” (Hakala 1999, 217).

6.1 Tutkimustulosten jäsentelyä

Tutkimustuloksia tulee selittää ja tulkita vielä tutkimustulosten analysoinnin jälkeen. Tutkimuksen tulkinnalla tarkoitetaan sitä, että tutkija pohtii tekemänsä analyysin tuloksia ja tekee niistä omia johtopäätöksiä. Samalla se on myös aineiston analyysissä esiinnousseiden merkitysten selkiyttämistä ja pohdintaa. Tutkimukseen ja sitä koskevaan tutkimusselosteeseen kytkeytyy moninkertaisia tulkintoja, sillä tutkija, tutkittava ja tutkimuksen lukija tulkitsevat tutkimusta kukin omalla tavallaan. Tutkimuksissa yhteisten tulkintojen osuus vaihtelee. Tutkimuksen validiteetin kannalta olisi tärkeää, että tutkija harkitsisi useita tulkintoja, sillä tulkinnat ovat myös tutkimuksen pätevyden pohdintaa. (Hirsjärvi ym. 2000, 211–212.)

Tutkimuksen tuloksista olisi pyrittävä laatimaan myös synteesejä, sillä tutkimuksen tulosten analysointi ei riitä kertomaan tutkimuksen tuloksia. Synteetit kokoavat yhteen pääseikat ja antavat vastauksia asetettuihin ongelmiin. Tutkijan johtopäätökset perustuvat laadittuihin synteeseihin. Tutkijan

tulee pohtia tulosten merkitystä sekä tutkimusalueella että laajemmassa perspektiivissä. (Hirsjärvi ym. 2000, 212.) Ilmiötä hahmottaessa voi eritellä tutkimuksen kohteen erityispiirteitä, sillä se auttaa hallitsemaan tutkimuksen kohteen paremmin. Erittelevän vaiheen jälkeen ilmiötä on hyvä pyrkiä hahmottamaan hieman toisin. Uuden hahmottaminen on synteetin aikaansaamista kaikesta jo aikaisemmin käsitellystä aineksesta. (Hakala 1999, 217.)

Tutkimuksen tuloksia ja saatuja vastauksia ja niiden eroavaisuuksia pitäisi pystyä tulkitsemaan ilman mutkikkaita tunnuslukuja. Tuloksia raportoitaessa on hyvä käyttää mielikuvitusta ja pohtia sitä, kuinka tulosten raportointiin saataisiin lisää syvyyttä, sisältöä ja elämää. Saatujen tulosten tulkinta on aina kirjoittajan itsensä tehtävä. (Hakala 1998, 131.)

Tutkimustuloksista kirjoittaessani esittelen tutkimuksessani nousseita keskeisiä teemoja teorettisten käsitteiden kautta. Kuvaan käsitteiden alle niitä asioita, joita tutkimukseeni osallistuneet henkilöt ovat vastauksissaan tuoneet esille. Tutkimustuloksista kertovan kappaleen loppuun olen tehnyt yhteenvetoa tuloksista sekä pohtinut lisäksi tutkimuksen luotettavuutta.

Tutkimustuloksiani heikensi se, että nauhurin kanssa ilmeni ongelmia. Viimeisien kolmen haastateltavani henkilön kohdalla kävi niin, etten saanut heiltä vastauksia viimeiseen kohtaan haastattelussa nauhurin akun loppumisen vuoksi. Lisäksi samasta syystä vastauksia tutkimuksestani ei löydy myöskään viimeiseltä haastateltavaltani neljännessä haastattelun teemasta alkaen. En haastattelun kulun aikana huomannut, että nauhuri oli sammunut, sillä sen punainen merkkivalo paloi edelleen, eikä laite ilmoittanut akun loppumisesta mitään merkkiääntä. Olin viimeisen haastateltavani kohdalla tehnyt käydyistä keskusteluistamme myös muistiinpanoja, mutta päätin kuitenkin jättää vastaukset tutkimuksestani pois, jotta kaikki tulokset olisivat samalla metodilla kerättyjä ja näin luotettavampia.

6.2 Roottori-valmennukseen saapuvan henkilön elämäntilanne

Lähden avamaan opinnäytetyöni tutkimustuloksia aluksi haastattelujeni ensimmäisen teeman ja siihen liittyvien kysymysten kautta. Haastattelukysymyksissä minulla oli viisi teemaa, joita olen täydentänyt tarkentavilla kysymyksillä. Ensimmäisen haastattelukysymyksen aiheena oli selvittää Roottori-valmennukseen saapuvan henkilön elämäntilanne. Tutkimuksessani minulla oli yhdeksän Roottori-valmennuksen käynnyttä henkilöä, kahdeksan naista sekä yksi mies. Ikäjakaumaltaan he olivat 30–64 -vuotiaita. Kaksi haastateltavistani oli kokoaikaeläkkeellä, kolme työkyvyttömyyseläkkeellä, kolme kertoi olevansa työttömiä ja yksi kertoi olevansa kotona. Lisäksi kahdeksalla haastateltavistani oli lapsia, osalla lapset olivat jo aikuisia. Kuusi haastateltavistani kertoi asuvansa yksin ja kolme puolestaan kertoi asuvansa lapsen/ lasten kanssa. Osalla haastateltavistani oli taustalla masennusta ja vaikeita elämäkokemuksia, kuten työttömäksi jäämistä ja sairastumista. Myös surun ja pelon tuntemuksia oli ollut elämässä. Suurin osa kertoi lähteneensä valmennukseen mukaan saadakseen tekemistä itselleen, vaikka lähteminen kotoa tuntuikin vaikealta. Seuraavassa luvussa tarkastelen tuloksia siitä, mitä kautta haastateltavani saivat tiedon Roottorista ja miltä valmennukseen tuleminen heistä tuntui ja millaisia tunteita se herätti.

6.3 Matkalla Roottoriin

Halusin tutkimuksessani selvittää, mitä kautta haastateltavani olivat kuulleet Roottori-projektista ja sen järjestämästä yhteisövalmennuksesta. Neljä haastateltavistani kertoi saaneensa tiedon Roottori-valmennuksesta diakoniatyöntekijän kautta. Ja lisäksi yksi heistä oli diakoniatyöntekijän lisäksi kuullut Roottorista myös ensimmäisessä Roottori-valmennusryhmässä olleelta henkilöltä. Yksi haastateltavistani kertoi kuullensa Roottorista sosiaalihuollon kautta ja vain yksi haastateltavistani kertoi löytäneensä Roottorin itse ja ottaneensa Roottoriin itse yhteyttä. Kolme haastateltavaani olivat saaneet ensimmäisen tietonsa Roottorista jonkin muun tahon kautta. Näitä tahoja olivat Hakunila-Länsimäki työttömät ry, Helsingin Diakonissalaitoksen perhetyö sekä

Nuorisotalo Nutan ohjaaja. Seuraavaksi esittelen muutaman erityyppisen esimerkin haastateltavieni henkilöiden kuvauksista liittyen Roottoriin tuloon.

H1: Jännän tuntuista, tunnetilat huomioitiin.

H2: Tuntui vieraalta, ei vaikeaa tulla.

H3: Hieman jännitti, ilmapiiri helppo.

H5: Tuli mielellään, helppo tulla.

H6: Jännittävää, aluksi vaikeaa tulla.

6.4 Yhteisötyön hyvää tekevä voima

Keskeisessä osassa haastateltavieni vastauksissa näkyi mielekkääksi koettu yhteinen tekeminen. Vastauksissaan haastattelemanani henkilöt kuvasivat valmennuksen aikana koettua yhdessäolon tunnetta myönteiseksi. Valmennusryhmästä muodostui yhteisö, jossa sai vertaistukea sekä mahdollisuuden jakaa omaan elämään liittyviä asioita ja tunteita luottamuksellisesti. Useat haastateltavistani kertoivat, että huomion jakaminen valmennuksessa oli tasapuolista kaikkia kohtaan, ja myös itsensä tunsivat tasavertaiseksi muiden valmennusryhmäläisten joukossa. Omasta elämästä kertominen ja syvällisistä asioista keskusteleminen loivat yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmäläisten välille. Valmennuksessa pohdittiin myös oman elämän tarkoitusta, ja sekin sai positiivista palautetta ryhmäläisiltä. Myös konkreettinen tekeminen, kuten esimerkiksi savityöskentely ja pienryhmähaastattelut koettiin mukavana yhteisöllisyyttä edistävänä toimintana Roottori-valmennuksessa.

Haastatteluaineisto osoitti, että vuorovaikutuksen merkitys oli myös suuri Roottori-valmennuksessa. Valmennuksessa tapasi ihmisiä ja sai jutella kohtalotovereiden kanssa. Haastatteluiden vastauksissa korostui voimakas tunne ryhmään kuulumisesta. Sekä valmennusryhmät että ohjaajat koettiin helposti lähestyttäviksi. Roottori-valmennuksessa ryhmäläiset tutustuivat uusiin ihmisiin saaden vertaistukea ja synnyttäen samalla ystävyysuhteita. Monet

Roottori-valmennuksessa olleet saivat valmennuksen aikana useita uusia ystäviä, toiset löysivät yhden tai muutaman hyvän ystävän itselleen. Lisäksi esimerkiksi ensimmäisessä valmennusryhmässä olleet henkilöt tutustuivat myöhemmin myös seuraaviin valmennusryhmiin ja ryhmäläisiin, jolloin myös valmennusryhmien välille on syntynyt vuorovaikutusta. Näkemysten ja kuulumisten vaihtoa on ollut eri valmennusryhmien välillä, eikä ainoastaan oman valmennusryhmän sisällä. Haluankin nostaa esille tässä kohtaa myös verkostoitumisen käsitteen, sillä haastatteluiden vastauksien perusteella Roottori-valmennus tarjosi turvallisen ympäristön jokaiselle ryhmäläiselle jakaa ja luoda uutta sekä synnyttää keskustelua ja ystävyysuhteita.

H5: Tää on ollu tosi hyödyllistä, antanu sisältöä elämään ja sit tääl on saanu uusii ystäviä ja sitte tääl on se yhdestekemisen ilo. Ja sit tääl on kohtalotoverit, et on kauheen kiva todeta, et sä et oo yksin ongelmies kans, et monella muul on samoja ongelmii, et se on niinku meit yhdistäny ja meil on ylipäätänsä ollu hyvä ryhmä muutenki, meil on hyvä yhteishenki ollu. Et tää on, mun mielest tää on ollu hyödyllinen.

Yhteisötyön näkökulmasta Roottori-projekti on pyrkinyt toiminnallaan vaikuttamaan ihmisten keskinäiseen kohtaamiseen ja heidän väliseen vuorovaikutukseen yhteisen tekemisen ja heidän yhteisten elämäkokemusten kautta. Roottori-valmennus on prosessi, jossa ihminen tarkastelee omaa minuuttaan ja suhdettaan ympäristöönsä ja ympäröivään yhteiskuntaan ja vahvistaa ihmisiä heidän pyrkimyksissään yhteiskunnan täysivaltaisiksi jäseniksi. Roottori-valmennus on tarjonnut ihmisille inhimillistä tekemistä, joka sekä innostaa että puhuttelee (Tuuri 2011). Keskeistä Roottori-valmennuksessa ovat olleet yhteys, läsnäolo sekä voimaantuminen. Roottori-valmennuksessa sekä ohjaajat että valmennuksessa olevat henkilöt saavat muutosta. (Tuuri 2011.)

Roottori-projektin merkitystä yhteiskunnassamme ei voida liikaa korostaa. Tutkimustulokseni osoittavat, että monelle valmennukseen osallistuneelle Roottori-valmennus on antanut sisältöä ja tuonut iloa elämään. Moni työtön tai esimerkiksi yksinäinen jo eläkkeelle jäänyt on jäänyt pois viiteryhmästä, jonka esimerkiksi työyhteisö luo. Yksilöllisen elämäntyylin korostuminen lisää

entisestään ihmisten kulkemista omilla poluillaan. Toisia ei huomioida samalla tavalla kuin ennen. Monella meistä on omat murheemme kannettavana, jolloin toisten ongelmat voivat tuntua liian raskailta kantaa. Kenties mukana kulkee myös pelko vastuunottamisesta toisesta ihmisestä. Roottori-projekti on toiminnallaan luonut alueen asukkaille yhteisön, jonne he voivat tulla, ja jossa he voivat tavata toisia ihmisiä.

6.5 Osallisuus yksilöllisen kohtaamisen tukena

Suurin Roottori-valmennuksen piirre, joka haastatteluissa korostui, oli tunne siitä, että sai tuntea itsensä hyväksytyksi sellaisena kuin on. Valmennuksen ohjaajien empatia näkyi siinä, että jokainen valmennuksessa ollut ryhmäläinen kohdattiin yksilöllisesti. Monet haastateltavistani kuvailivat, että Roottori-valmennukseen tultaessa tunsivat itsensä tervetulleeksi. Tässä eräs katkelma kolmannesta haastattelustani.

H3: No ensinnäkin mieleenpainuvinta on se, että joka kerta kun ovesta tuli sisään, et tullu kylään. Sä olit aina tervetullut, ja jokainen, kuka tuli ovesta sisään, ni otettiin ihan henkilökohtaisesti vastaan.

Haastateltavani henkilöt kuvailivat, että valmennuksessa ja ohjaajien työssä näkyi aito välittäminen. Jokainen sai olla vahvuuksineen ja heikkouksineen oma itsensä ja ilmapiiri haastateltavien mukaan oli toisia kunnioittava. Vaikka keskusteluissa syntyi joskus erimielisyyksiä ryhmäläisten välille, jokaisen mielipidettä silti kunnioitettiin. Kolmasosa haastateltavistani toi vastauksissaan esille myös tunnetta tasavertaisuudesta, joka valmennuksessa oli läsnä. Roottori-valmennuksen ilmapiiriä kuvailtiin positiiviseksi ja vastaanottavaksi, jossa mielipiteiden jakamiselle ja avoimelle keskustelulle annettiin tilaa. Haastatteluiden vastauksista nousi esille myönteinen tunne yhdessäolosta. Yhteenkuuluvaisuuden tunne koettiin tärkeänä osana valmennusta. Lisäksi Roottori-valmennuksessa olleiden vastauksissa näkyi myös ajatus siitä, että valmennus oli ollut molemminpuolista: siellä sai sekä vastaanottaa että antaa ja jakaa hyvää.

H4: Se oikeestaan anto mulle aika paljo itelle, sit se, että sen porukan kans olla siinä ja jutella ja tolla tavalla. Et vähä niinkun niinpäin, et toiset tuli hakemaan jotain, mä tulin ehkä osittain antamaan jotakin ja sain jotakin itse.

Roottori-valmennuksesta ja valmennusryhmistä syntyi yhteisöjä, jotka antoivat tukea valmennusryhmiin osallistuneille ihmisille ja toivat iloa heidän arkeensa. Kohtaaminen valmennuksessa näkyi jokaisen ryhmäläisen huomioimisena, mutta myös luontevana olemisena ja yhdessäolona. Moni kuvaili vastauksissaan yhdessäolon merkitystä ja sitä, kuinka helppoa ja luontevaa valmennuksissa oli olla. Useat kertoivat aina odottaneensa valmennuskertoja, ja että valmennus oli tuonut sisältöä omaan elämään. Myös kuuntelemisen merkitys tuli vastauksissa esille. Sitä kuvailtiin aidoksi.

Osallisuus ja kokemus osallisuudesta ei synny hetkessä, vaan sille tulee antaa riittävästi aikaa sekä tilaa. Kun ihminen tuntee kuuluvansa johonkin, hänen kokemuksensa ja otteensa omasta elämästä vahvistuvat. Ihminen tulee tietoisemmaksi omista oikeuksistaan sekä uskaltaa tuoda rohkeammin omia mielipiteitään esiin. Roottori-valmennus on pystynyt antamaan valmennusryhmiin osallistuneille henkilöille riittävästi omaa tilaa sekä luomaan toisia kunnioittavan ja välittömän ilmapiirin, johon valmennuksessa olleiden ihmisten on ollut helppo kiinnittyä. Haastateltavani kuvaavat, että omia mielipiteitä on ollut helppoa tuoda esiin turvallisen tuntuudessa ympäristössä. Samalla heidän ajatuksensa myös omasta lähiympäristöstään ovat vahvistuneet. Monet haastateltavani kuvailivat, että he ovat alkaneet katsoa myös omaa lähiympäristöään eri tavalla, avarakatseisemmin. Omien kokemusten myötä valmennusryhmiin osallistuessaan myös ajatukset omasta lähiympäristöstä ovat muuttuneet. Syrjäytyneisyyden ja yksinäisyyden sekä aktiivisen toiminnan puuttuminen lähiöalueilla puhututtivat eniten. Ihminen on subjekti ja vahvistavat osallisuuden kokemukset edistävät ihmisen toimimista sekä oman itsensä että oman lähiympäristön hyväksi.

6.6 Aktiiviseksi kansalaiseksi rohkaiseminen

Tutkimuksessani tuli ilmi, että Roottori-valmennus on myös haastateltavien kokemusten mukaan vahvistanut itsetuntoa sekä antanut rohkeutta omien ajatusten ilmaisuun. Valmennuksen ilmapiirin ollessa hyväksyvä, on oman elämän tutkiskelu tuntunut turvalliselta. Vaikka oman minuuden paljastaminen on joskus tuntunut vaikealta, on Roottori-valmennus lisännyt monen uskallusta kertoa omasta itsestään ja menneisyydestään. Oman itsetunnon kohenemisen kautta myös toivo paremmasta tulevaisuudesta on vahvistunut monen mielessä. Tutkimuksen mukaan Roottori-valmennus on tuonut sisältöä elämälle ja lisännyt oman elämän mielekkyyttä. Roottori-valmennus on saanut ihmisiä heidän kodeistaan liikkeelle, jotta he tapaisivat toisia ihmisiä, eivätkä jäisi yksin koteihinsa. Eräs haastateltavistani kuvasi, että Roottorin avulla elämään löytyi tasapaino.

H8: Se, et tätä niinku aina odotti, tiistai ja torstai, että saa hyvällä lähteä. Mutta mukava paikka, mihin niinku tuli ja nautti kahvista ja katteli, että ketä tulee porukasta ja. Menihän siinä aina muutama tunti, että ei tarvii nyhväätä kotona, muute ei tullu liikuttua, paitsi nyt kerran ehkä viikossa kauppaan, mutta kaks kertaa viikos se on jo paljo ja näkee ilosia naamoja ja vähemmän ilosia, mut mukavia ihmisiä.

Haastatteluideni vastauksissa esille nousivat myös kannustaminen ja ohjaajien kiinnostuneisuus työtään ja valmennusta kohtaan. Positiivisen ja luontevan ilmapiirin kuvauksen lisäksi valmennusta kuvattiin kannustavaksi ja lämpimäksi. Ohjaajien kannustus ja tuki koettiin rohkaisevana. Tuen ja kannustuksen avulla myös tulevaisuutta uskallettiin miettiä ja tuoda ajatuksia ääneen esille. Kannustamiseen nähtiin kuuluvaksi myös toisten ryhmäläisten kannustaminen. Roottorin kautta ja valmennuksen aikana monet ovat alkaneet miettiä vaihtoehtoja elämälleen, kiinnostus asioihin ja oma aktiivisuus on herännyt. Osa haastateltavistani oli kiinnostunut omasta tahdostaan lähtemään vapaaehtoistyöhön Roottorin jälkeen. Lisäksi vastauksissa ilmeni myös kiinnostusta lähteä vaikuttamaan.

H2: Täältä mä niinku sen rohkeuden tavallaan ja tääl mä tajusin, et oi täälhän on vaikka mitä voi tehdä.

Voimaantumisen piirteitä voi havaita lähes kaikissa haastateltavissani heidän kertoessaan kokemuksistaan Roottori-valmennuksessa. Positiivisia muutoksia on tapahtunut heissä itsessään että heidän elämässään. Itseluottamuksen lisääntyminen on edesauttanut myös löytämään omia voimavaroja. Tärkeää olisi jatkossa jokaisen päästä käyttämään omia voimavarojaan ja vahvuuksiaan, jotteivat ne jäisi piiloon, ja jotta Roottorin vaikutus jäisi elämään ja jatkumaan henkilön elämässä sekä henkilökohtaisella että kollektiivisella tasolla. Haasteena tähän on lähiöalueiden fyysisten kohtauspaikkojen puute. Alueille tarvitaan aktiivisuutta ja pyrkimystä tasavertaisuuteen ja yhteistyöhön eri alueiden sekä toimijoiden kanssa.

Roottori kannustaa valmennuksessa olleita henkilöitä jatkamaan valmennuksen jälkeen esimerkiksi vapaaehtoistyöhön tai käynnistämään erilaisia miniprojekteja lähiöalueille. Tärkeintä on, että jokaiselle pyritään löytämään jotakin, joka antaisi mielekästä tekemistä ja loisi merkityksiä elämälle. Roottori valmentaa ihmisiä takaisin elämään ja auttaa heitä löytämään eväitä toteuttaa itseään ja jatkaa Roottorin jälkeen eteenpäin. Ajatuksena on, että Roottorin vaikutus jäisi elämään valmennuksessa olleiden ihmisten elämiin valmennuksen jälkeen, ja että yhteiskunnan ulkopuolelle ajautuneesta henkilöstä tulisi aktiivinen kansalainen, joka tietää oikeutensa, uskoo itseensä ja tekee asioita sekä oman elämänsä ja itsensä että ympärillä olevan lähiympäristön ja toisten ihmisten hyväksi.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että Roottori-valmennuksessa olleet henkilöt ovat antaneet merkityksiä sekä omalle elämälleen että lähiympäristölleen. Kaikilla haastateltavillani se ei näy aktiivisena oman lähiympäristön hyväksi toimimisena, vaan myös siinä, että he ovat alkaneet tarkastella omaa lähiympäristöään tarkemmin, huomanneet epäkohtia ja puutteita tai rohkaistuneet puhumaan esimerkiksi naapuruston ihmisille. Moni myös kertoi, että haluaa olla mukana sekä Roottorin toiminnassa että kannustaa toisia heidän käynnistämässään projekteissaan jatkossakin. Roottori antoi rohkeutta kokeilla omia siipiään sekä opetti kunnioittamaan omaa minuutaan toimiessaan yhteisön jäsenenä. Vaikka puhumme yhteisöllisyydestä ja sen tärkeydestä, emme kuitenkaan voi ohittaa yksilöllisyyttäkään aivan täysin. Postmoderni

maailma kuvaa kaikkia yksilöiksi, ja terveellä tavalla siitä ainutkertaisesta yksilöllisyydestä voi pitää kiinni.

Roottori-valmennus on hieno esimerkki siitä, kuinka jokainen ihminen voidaan kohdata yksilöllisesti yhteisön jäsenenä. Pidin tätä havaintoa jo ensinäkemästani ja –kuulemastani tärkeänä merkinä. Ihmisiä voidaan kannustaa toimimaan aktiivisina kansalaisina omissa yhteisöissään ottamalla huomioon myös jokaisen yksilölliset tarpeet ja kiinnostukset. Roottori-valmennus kannusti sekä antoi tukea ja tilaa valmennuksessa olleille ihmisille pohtia ja reflektoida omaa elämäänsä tämänhetkisessä yhteiskunnassa. Selviytyäkseen yhteiskunnassa ja luodakseen voimavaroja omaan elämäänsä yksilön on aluksi itse luotava oma kuvansa elämäntilanteestaan ja käsitellä tuntemuksia, jotka liittyvät omaan identiteettiin voidakseen auttaa toisia ja toimiakseen yhteisön jäsenenä itseään arvostaen.

6.7 Kannustava ja inhimillinen Roottori-projekti

Roottori-valmennus oli monelle ryhmäläiselle ajatuksia herättävä. Roottori-valmennuksen avulla monen elämä rikastui ja monet alkoivat pohtimaan tulevaisuuttaan. Myös omien voimavarojen tiedostaminen kuului prosessiin. Monille jo valmennusryhmään tuleminen ja valmennuksessa oleminen oli ollut iso saavutus. Kaksi henkilöä haastateltavistani kuvasikin, että vaikenta valmennuksessa oli sinne lähteminen, mutta valmennuksen edetessä kerta toisensa jälkeen oli helpompaa tulla.

Kaikilla eivät riittäneet resurssit, voimavarat, aika ja kiinnostus jatkaa toimimista omalla asuinalueellaan Roottorin jälkeen. Myös omat ongelmat koettiin taakkana jatkaa Roottorin jälkeen esimerkiksi vapaaehtoistyöhön. Oman sisinpänsä kuunteleminen ja omat tuntemukset valmennuksen aikana olivat avainasemassa. Kaikilla ei myöskään ollut ajatuksia omasta asuinalueesta. Huomiota saivat kuitenkin monien vanhusten yksinäisyys, nuorten virikkeiden puutteellisuus ja syrjäytyneisyyden, yksinäisyyden ja alkoholisoituneiden ihmisten tiedostaminen lähiöissä. Yhdessä vastauksessa tuli esille myös, että

tänä päivänä tarvitaan pitkäjänteisyyttä viemään asioita eteenpäin ja ihmisiä pitää väsyttää, ennenkuin he ovat avoimia uusille asioille lähiympäristössään.

Lehtori Ulla Jokelan Roottori-projektille tekemästä väliarvioinnista selviää, että osa valmennuksen käyneistä henkilöistä on jatkanut Roottorin jälkeen vapaaehtoistyöhön. Näitä ovat olleet muunmuassa asukaskahvilan vetäminen ja kulttuuritoiminta. Asukaskahvilat ovat syntyneet sekä Kivikon että Vesalan alueille. Lisäksi useat valmennuksen käyneet kokoontuvat Roottorin lähiöasemalle Kontulan Sirrikujalle vaihtamaan kuulumisia ja suunnittelemaan uutta. Myös kulttuurikeskiviikko-tapaamiset kokoavat paikalle ihmisiä, jossa valmennuksen käyneet voivat ideoida yhdessä erilaista toimintaa Roottorin tiloihin, kuten sketsiryhmää ja joulujuhlaa, sekä retkiä ulkopuolelle Roottorin ulkopuolelle, kuten eduskunta- ja musiikkitaloon. (Jokela 2012, 14.)

Tässä esimerkissäni eräs eläkkeelle jäänyt haastateltavani kertoo toiveestaan jatkaa Roottorin jälkeen vapaaehtoistoimintaa. Hän tuo tietoon sekä oman huolensa alueensa yksinäisistä ihmisistä ja virikkeellisen toiminnan puuttumisesta että halunsa hyvän jakamiseen ja vapaaehtoistoiminnan toteuttamiseen. Roottori-valmennus on antanut lisää itseluottamusta lähteä toimimaan vapaaehtoistoimintaan mukaan ja rohkeutta vaikuttamaan omalla lähialueellaan. Nähdäkseen kuinka asiat voivat olla paremmin, ei monikaan halua enää palata vanhaan elämäntapaansa ja jäädä yksin.

Haastattelija: Millaisia ajatuksia tämä valmennus on sinussa herättänyt?

H3: Se on paljonki herättänyt, että, hyviä. On antanu rohkeutta esittää ne omat, omat tarpeensa ja omat mielikuvansa, mitä on halunnu niinku, ja mul on ollu aina se, että, et jos mä saan jotain hyvää, niin mun pitää saada se myös niinku muille jakaa, ja mä olen täällä saanu sen aikaseks, että mul oli, mul oli haaveena ennen ennen ku mä jäin eläkkeelle mä näin monta vuotta että, millä mä saisin näille ihmisille jotain siältöö elämään. Ja täällä mä heitin sitten sellasen, että jonku jonkunlainen kahvila, että ku meillä on justiin että nuoret ja aikuiset ja vanhukset, yksinäiset ihmiset. Nii ei oo minkäänlaista toimintaa.

Haastattelija: Kyllä, ihan liian vähän joo.

H3: Ja sain sit sen itsestäni sanottuu täällä, että mul on niinku haaveissa tällänen jonkunlainen, jonkunlainen kerho, kahvila tai joku tällänen ja kuinka ollakaan me saatiin se – kahvila.

Tutkimuksestani selviää, että haastattemistani henkilöistä kaksi oli jatkanut Roottorin jälkeen vapaaehtoistyöhön, jossa he toimivat haastatteluhetkellä. Monilla haastateltavistani oli mietintävaihe vielä jatkon suhteen, lähteäkö opiskelemaan tai töihin, vaiko jatkaa jotakin toimintaa omalla asuinalueella Roottorin tukemana. Vaikka kaikilla ei ollutkaan mahdollisuutta jatkaa Roottorin jälkeen aktiivista toimintaa, ilmaisivat he kuitenkin kiinnostuksensa olla mukana Roottorin toiminnassa edelleen ja kannustaa ja tukea muita ryhmäläisiä heidän projekteissaan.

Usealle haastateltavalleni valmennuksesta ei herännyt negatiivisia tunteita, eikä valmennus tuntunut raskaalta. Vaikeimmat tuntemukset, joita valmennuksen aikana heräsi liittyivät tietämättömyyden tunteeseen tulevasta, puhumiseen isossa ryhmässä sekä menneiden muisteleminen. Usealle pienessä ryhmässä keskusteleminen tuntui helpoimmalta ja luontevammalta. Moni kertoi, että omasta elämänhistoriasta puhuminen tuntui välillä raskaalta, mutta samalla se oli kuitenkin myös palkitsevaa. Vain yksi haastateltavistani kertoi kokeneensa menneistä keskustelemisen epämiellyttävänä.

H9: No kyl varmaa just se, mitä puhuttiin sitte, mitä puhuttiin näistä ihmisten oloiloista ja niinku, et mitenkä kokee ympäristön ja yhteiskunnan ja oman tilanteensa ja näi edespäin, et ehkä se nyt oli sitte sellast antoisaa, antoisaa ja tota ehkä just se jonkunnäkönen historian ronkkiminen, ni se nyt minun kohdalla ainaki on, on semmosta ei mieluisaa.

Valmennuksen päättymiseen liittyen monelle heräsi ikävää ja kaipuun tunnetta. Roottori-valmennuksen ohjaajien yhteishenkeä kehuuttiin hyväksi ja helpoksi, ja sitä, että ohjaajat osallistuivat kaikkiin tekemisiin. Monella toive Roottorin jatkumisesta oli suuri.

H5: No mul jäi haikee tunne..jotenki. Todella, siis semmone haikee tunne, että takasin ja äkkiä! Et nää vetäjät on ihania ja sit meidän ryhmäläiset, ni mä luulen et moni ajattelee samal taval ku minä. Et on vähän semmoset haikeet, mut odotan, et millon pääsee taas, et mä oikee innostuneena odotan, mitä tuleman pitää seuraavas

ryhmäs, että mä oon kyl tykänny ja tää on ollu tosi upee juttu kaikin puolin.

Monessa vastauksessa tuli esille se, että Roottori pitää toiminnassaan mukana vielä valmennuksen jälkeen ja on läsnä valmennuksen käyneiden elämässä. Tietoisuus siitä, että Roottoriin voi aina tulla tai soittaa, oli monelle haastateltavalle positiivinen ajatus sekä voimavara. Roottori-valmennuksen ohjaajat ovat itse myös sanoneet, etteivät jätä ketään matkan varrelle, vaan haluavat soittaa ja kysellä kuulumisia ja kannustaa ihmisiä toimintaan ja ajankohtaisiin tilaisuuksiin mukaan.

Vastauksien perusteella Roottori-projekti on antanut tukea sekä osoittaa kunnioitusta valmennuksessa olleille henkilöille. Henkistä tukemista ovat olleet yhdessä tekeminen ja tulevaisuuteen rohkaiseminen. Toisten ihmisten kunnioittamisessa näkyvät puolestaan inhimillisyys ja yksilöllinen kohtaaminen.

Hyvän haastattelun mukaisesti haastatteluideni lopussa kysyin vielä jokaiselta haastateltavalta, olisiko heillä vielä jotain, mitä muuta he haluaisivat kertoa. Vastaukseksi sain paljon positiivisia terveisiä Roottori-projektille ja lämpimiä kiitoksia. Suurin osa haastattelemistani henkilöistä toivoi jatkoa Roottori-projektille ja sen toiminnalle. He toivoivat, että Roottori-projektin toiminta juurtuisi alueille ja jäisi elämään vielä projekti-vaiheen jälkeenkin. Lisäksi heillä oli toivo siitä, että heistä pidettäisiin huolta vielä valmennuksen jälkeen, eikä ketään jätettäisi yksin. Yhtäkään negatiivista palautetta haastateltavani eivät antaneet.

H3: Mä haluaisin sanoo sen, että mun toive ois se, että Roottori sais jatkuu. Et varmaan tulee, tässäki on nyt ollu kaks vai kolme valmennusta, kolme, ja nyt ku tulee vielä lisää, niin varmaan on näillä valmennuksilla on ollu se hyvä puoli, että jokainen on saanu jotakin. Ja mä tiedän, että jatkossaki tulis, jos Roottori saa elää, ni sil on niin hyvät eväät, et niit ei kannata laittaa piiloon.

6.8 Tutkimustulosten yhteenveto ja luotettavuus

Haastatteluideni kolme sisällöllisesti ja aineistollisesti tärkeintä teemaa olivat: yleinen kokemus Roottorista ja päälimmäiset kokemukset, ryhmän merkitys ja vertaistuki, sekä valmennuksen jälkeen. Näiden teemojen ja kysymysten alta muodostetuista pelkistetyistä ilmauksista muodostin aineistolähtöisen sisällönanalyysin ohjeiden mukaisesti neljätoista alaluokkaa, joita olivat: Itsetunnon vahvistuminen, avoin ilmapiiri, konkreettinen tekeminen, kannustaminen, syvällisistä asioista keskusteleminen, tunteiden herääminen, vaikeimmat tuntemukset, empatia, ryhmän merkitys, kohtaaminen, verkostoituminen, kiinnostuneisuus, toivon vahvistuminen ja toiveet ja terveiset. Saatujen alaluokkien perusteella erotin neljä yläluokkaa, joiden alle sijoitin alaluokkien käsitteet. Yläluokkia olivat: tulevaisuuteen rohkaiseminen, yksilöllinen kohtaaminen, yhdessä tekeminen ja inhimillisyys. Näistä yläluokista ryhmittelin kaksi pääluokkaa, joita olivat: henkinen tukeminen ja toisen ihmisen kunnioittaminen. Pääluokat yhdistämällä sain aineistolleni yhdistävän luokan, joka oli: Roottori-valmennuksen käyneiden henkilöiden kokemuksia valmennusryhmän merkityksestä elämälleen. Tekemäni aineistolähtöisen sisällönanalyysin abstrahointi-vaiheesta olen tehnyt havainnollistavan esimerkki-aulukon, joka löytyy liitteenä tutkimukseni lopusta (liite 2).

Tutkijan tulisi aina viimeiseen asti koetella tulosten luotettavuutta. Yksi tutkimuksen tärkeimmistä eettisistä periaatteista liittyy tutkimustulosten paikkansa pitävyyden tarkistamiseen, niiden yleistettävyyteen ja julkistamiseen. Tutkijan tulee julkistaa tutkimustulokset niin, että kollegat ja työyhteisö sekä mahdolliset lukijat pääsevät myös arvioimaan ja hyödyntämään tutkimustuloksia. Tällöin tutkija tuo esille alueen, jolla tulokset ovat sovellettavissa käytännössä. (Mäkinen 2006, 102.)

Tutkimustuloksia esittäessäni olen halunnut antaa tilaa myös haastattelemieni henkilöiden omille ilmaisuille. Halusin antaa tutkimuksessani esiintyneiden henkilöiden äänen kuulua, sillä he ovat olleet niitä henkilöitä, jotka ovat kokeneet Roottori-valmennuksen osallistuessaan siihen. Lisäksi haastateltavien

henkilöiden henkilökohtaiset ajatukset piristävät ja keventävät tutkimukseni tekstiä ja lisäävät tutkimukseni luotettavuutta.

Roottori-valmennus nostaa esiin valmennuksessa olleiden henkilöiden kokemaa hiljaista tietoa. Se on arvokasta erityisesti alueen työntekijöille, sillä on tärkeää, että merkit valmennuksen merkityksestä ihmisen elämässä välittyvät myös lähialueiden yhteistyötahoille. Roottorin tarkoituksena on luoda menetelmä, joka voimaannuttaa valmennukseen osallistunutta henkilöä niin, että hän alkaa huolehtimaan itsestään ja lähiympäristöstään ja alkaa ajamaan omia sekä oman lähialueensa asioita eteenpäin. (Jokela 2012, 8.)

Tutkimuksessani saatujen vastausten perusteella voidaan todeta, että Roottori-valmennukseen osallistuneet henkilöt antavat merkityksiä Roottori-valmennukselle sekä omaa kasvuaan että myös lähiympäristöään ajatellen. Tutkimuksestani käy ilmi, että kuulumattomuus esimerkiksi johonkin ammatilliseen yhteisöön ja perheiden hajanaisuus lisäävät yksilöllisyyden ja haavoittuvuuden tunnetta. Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen nähdään vahvistavana voimavarana. Tutkimukseni tuloksista selviää, että Roottori-projekti on onnistunut tavoitteessaan löytää ja kohdata ihmisiä lähiöalueilta ja luoda heidän elämäänsä uutta sisältöä. Valmennuksissa on ollut haastateltavien mukaan läsnä aito välittäminen ja kuunteleminen. Jokainen on saanut tuntea itsensä hyväksytyksi, kuulluksi ja nähdyksi. Jokaisen elämälle on pyritty löytämään merkityksiä pohtimalla sekä omaa historiaa että tulevaisuutta. Roottori-projektilla on ollut hyvää tekevää voima.

H5: Joo siis mul on tosiaan asiat, täytyy sanoa, et nyt mul on hyvin, et nyt minä elän!

7 POHDINTA

Saadessani tiedon sekä itselleni sisäisen ajatuksen ja motivaation siitä, että lähdän toteuttamaan laadullista tutkimusta kyseiseen projektiin mieleni valtasi helpottunut, turvallinen ja tasapainoinen olo. Laadullisen tutkimuksen tekeminen tuntui minulle itselleni luontevimmalta vaihtoehdolta: tiesin sen tekemisestä ja eri vaiheista ja lisäksi se tuntui inhimilliseltä. Minun ei tarvinnut kerätä motivaatiota liiemmin, sillä koin itseni etuoikeutetuksi päästessäni mukaan tärkeään projektiin, jolla on merkitystä ja paljon annettavaa. Lisäksi minulle annettiin mahdollisuus työskennellä yhdessä koulumme opettajan kanssa. Pohtiessani turvallisuuden tunteen oloa projektiin mukaan lähtiessäni, juontui tuntemus siitä, että koin alusta alkaen oloni hyväksytyksi omana itsenäni projektityöryhmässä, niin kuin moni Roottori-valmennuksen käynyt myös on ajatellut valmennusryhmässä ollessaan. Minuun myös luotettiin, joka sai itsessään aikaan paljon, että haluan tehdä tutkimukseni eteen parhaan mahdollisen, enkä tuottaa pettymystä.

Kun löysin Roottori-projektista kertovan esitteen, tuli heti tunne, että tämä se on. Yhteydenoton jälkeen Roottoriin asiat lähtivät rullaamaan omalla painollaan. Minulle sanottiin Roottorista, että se oli tarkoitettu niin, että pääsin mukaan juuri tähän projektiin. Katsoessani elämäni taaksepäin totean, että niin se taitaa olla: kaikella on oma paikkansa ja aikansa, ja asiat menevät niin kuin niiden on tarkoitus mennä. En koe enää oloani epäonnistuneeksi, olen saanut tilaisuuden tutustua uusiin ihmisiin ja tehdä opinnäytetyön, joka on työelämälähtöinen, ja jolla on merkitystä itselleni, Roottorissa työskenteleville, Roottori-valmennuksen käyneille sekä koko ympäröivälle yhteiskunnalle.

Haastattelut jättivät minulle monta muistoa. En ollut kuullut ja kohdannut vastaavanlaisia elämäntarinoita aikaisemmin, lähes kaikki oli minulle uutta. Moni asia jäi mietityttämään jälkeensä, vaikka en niitä itse haastattelutilanteessa ehtinyt huomioida ja havaita. Vasta haastatteluiden litterointi-vaiheessa minulle hahmottui kuva niistä asioista ja tuntemuksista, joita haastateltavani tahtoivat viestittää ja jakaa. Haastattelutilanteet olivat minulle

mieleenpainuvia ja merkityksellisiä. Kun istuin kotonani ja kuuntelin haastatteluja, itkin välillä yksin sekä kauniiden sanojen että oman hämmennykseni vuoksi. Olin tullut kosketetuksi. Tätä tutkimusta tehdessäni aloin jälleen pohtia elämän mysteerisyyttä ja merkityksellisyyttä. Koen, että olen saanut tilaisuuden oppia toisilta ihmisiltä jotain uutta elämästä.

Tutkimusta kirjoittaessani ovat tunteeni kulkeneet vuoristorataa ja tutkimus on pitänyt minut otteessaan koko ajan. Ehkä kaikkien vaikeinta ja haastavinta tutkijana toimiessani koen olleen yksinolemisen haasteen. Vaikka päivät kuluivatkin tutkimuksen teon parissa nopeasti, koin oloni kuitenkin välillä yksinäiseksi. Perheeltä ja ystäviltä saatu tuki on kannustanut minua jaksamaan loppuun asti. Muutaman ystäväni kanssa olemme myös jakaneet ajatuksia ja vaihtaneet mielipiteitä opintoihimme liittyen. He ovat jaksaneet kannustaa minua ja neuvoneet työni oikean suunnan löytymisessä.

Toivon, että tutkimukseni herättää lukijoita pohtimaan yhteisötyön merkitystä yhteiskunnassamme ja katsomaan ympärillä olevia asioita avarakatseisemmin, sillä jokainen voi omilla teoillaan ja valinnoillaan tehdä sekä omasta elämästä että ympäröivästä maailmasta mielekkäämmän. Aina on mahdollista tehdä muutos, eikä sitä tarvitse tehdä yksin. Tuki ja apu saattavat olla joskus lähempänä kuin ajattelimmekaan. Mielestäni yhteiskunnan eri osa-alueiden ja sen toimijoiden olisi tärkeää rakentaa sellaista kulttuuria, jossa yhteisöllisyys nähtäisi kaiken suorittamisen sijaan mielekkäämpänä. Elämän merkityksellisyys ei synny hienoista saavutuksista tai kuluttamisesta, vaan ihan muusta. Esimerkiksi siitä, että itsellä on hyvä olla, ja että asioita voi tehdä ja jakaa yhdessä jonkun kanssa.

Roottori-projektikin osoittaa, että yhteisöllisyyttä edistävään toimintaan tarvitaan monen eri tahon välistä yhteistyötä ja vuorovaikutusta. Roottori-projektille yhteistyökumppanit ovat olleet tärkeitä. Niiden kautta ihmiset ovat löytäneet Roottorin luokse ja yhteistyöverkoston toivotaan myös jatkavan toimintaa eteenpäin, kun Roottori-projekti itsessään päättyy (Tuuri 2011). Yhteisötyö ei synny yksin tekemällä. Tarvitaan rohkeutta ja tiedottamista, jotta asioita voidaan

viedä eteenpäin, sillä Roottori-projektin kaltaista toimintaa tarvitaan kaikkialla Suomen lähiöissä (Björklund 2011).

Kommunitaristinen ideologia pyrkii esittämään yhteisön hallinnallisena keinona, jolla voitaisiin vastata hyvinvointiyhteiskunnan muutospainaisiin. Tässä yhteydessä yhteisöjä ei tarkasteltaisi niinkään identiteetin erilaisuuden ja erojen tekemisen kautta, vaan pikemminkin yhteisen kulttuurin arvojen paikallisena ilmentymänä, moraalisenä kehyksenä, joka sitoo ihmisiä yhteiseen vastuuseen. Nikolas Rosen (1999) kirjoittaman analyysin mukaisesti yhteisöistä, olivat ne sitten asuinalueiden tai kolmannen sektorin yhteisöjä, on tullut uuden hallintakulttuurin väline. Tässä tapauksessa puhutaan uuden kansalaisuuden tuottamisen tekniikasta, jossa sitoutuminen ja vastuunotto tapahtuvat yhteisöjäsenyyden kautta. (Saastamoinen & Kuusela 2006, 146.)

Roottori-projektin näkökulmasta tarkasteltuna kansalaisyhteiskunnalta odotetaan enemmän vastuuta ihmisten hyvinvoinnilta. Roottori-projekti pyrkii toiminnallaan liittämään ihmisiä yhteen yhteisen tekemisen ja yhteisten elämäkokemusten ja –tarinoiden myötä. Toisten ihmisten elämäntarinat voivat koskettaa myös itseä. Se pyrkii löytämään yhtäläisyyksiä ihmisten elämästä ja luomaan yhteisöjä yhdistävien tekijöiden kautta eroavaisuuksien sijaan. Yhteinen vastuu ja jaetut huolet ja taakat on helpompi kantaa. Ihmisellä on tarve kokea itsensä hyväksytyksi sekä tarve läsnäoloon ja toisten ihmisten yhteyteen.

Uskon Roottori-projektin vahvan toimimisen Helsingin ja Vantaan lähiöalueilla perustuvan sen keskeisen sijaintiin, jonne on helppo löytää niin metrolla kuin bussillakin, Roottorin projekti-tiimin hyvään ja positiiviseen ilmapiiriin ja heidän vahvaan yhteishenkeen sekä siihen, että Roottori-valmennuksesta on käytetty sanaa valmennus esimerkiksi sanan terapia sijaan. Valmennus käsitteenä luo positiivisen kuvan, johon ihmisten on helpompi lähteä mukaan tulematta leimatuiksi. Kynnys lähteä mukaan valmennus-ryhmään on varmasti matalampi, kuin esimerkiksi lähteä mukaan terapia- tai keskusteluryhmään. Roottori-projektin projektipäällikkö Kaija Tuuri (Tuuri 2011) kertoi myös Roottorin tiloissa Kontulan Sirrikujalla järjestetyssä seminaarissa, että Roottorin toimintaan ovat

vaikuttaneet positiivisesti myös projektin hyvä johtoryhmä sekä yhteistyökumppaneiden mukanaolo ja merkitys projektin toiminassa.

Roottori-projektin toiminnan haasteita ovat olleet tiedottaminen sekä ihmisten saaminen mukaan projektiin. Roottori-projekti on vielä monelle hyvin tuntematon ja ajatuksena Roottori-projektissa on ollut, että ensin odotetaan projektin tuloksia ennen kuin pidetään liikaa ääntä itsestä. (Tuuri 2011.) Myös Lähiötyö on haastavaa ja työntekijän tulee olla kärsivällinen, sillä aina kaikki uusi ei avaudu ihmisille nopeasti tai heräjä heti suurta innostusta. Roottori projektin kannalta onkin tärkeää, että valmennus-ryhmissä olleet henkilöt jakaisivat tietoa ja kokemuksiaan Roottori-valmennuksesta eteenpäin ja kannustaisivat muitakin osallistumaan valmennukseen. Toivo on vahva Roottorin jatkumisen kannalta, mutta myös siinä, että projekti jättäisi jälkensä sekä ohjaisi ja kannustaisi Roottori-valmennuksen käyneitä ihmisiä valmennuksen jälkeenkkin.

Jotta sosiaalityötä voidaan kehittää ja uudistaa, täytyy ymmärtää sen yhteiskunnallisia ja alueellisia merkityksiä. Tämä tarkoittaa sosiaalityön yhteiskuntasuhteen ja toimintaympäristöjen huomioimista. Sosiaalityötä tekevien tulisi toimia aktiivisesti ja rohkeasti asiantuntijoina sekä luontevasti kumppaneina erilaisissa verkostoissa ja pyrkiä tuomaan sinne sosiaalista tietoa. Sosiaalityötä tehtäessä on myös ymmärrettävä toimintaympäristöä ja työn on oltava yhteiskunnallisen muutoksen vuoksi riittävän refleksiivistä eli muuntumiskykyistä. (Kananoja ym. 2007, 127.)

Tulevaisuudessa tulemme tarvitsemaan yhteisöllisyyttä lisäävää työtä sosiaalialalla, sillä yksinäisyys ja syrjäytyminen ovat yhteiskunnassamme läsnä, vaikka emme sitä aina havaitsisikaan. Monet ongelmat lähtevät ja saavat alkunsa siitä, kun ihminen jää yksin. Yksin jääminen puolestaan altistaa herkemmin sairastumisille ja kasvattaa kynnystä lähteä sosiaalisiin verkostoihin. Yhteisöllisyys on kasvava voimavara, jota voimme jokainen arvostaa, ja jota kohti voimme pyrkiä. Lundbom ja Herranen kirjoittavat (2011, 5–6), että koulutuksen avulla tulevien sosiaalialan ammattilaisten on tärkeää saada monipuolisia ammatillisia valmiuksia yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnin ja

toimintakykyisyyden tukemiseen. Sosionomille laaja-alaiset taidot yksilöiden ja yhteisöjen tukemiseen ovat tarpeellisia, sillä hyvinvoiva yksilö jaksaa olla aktiivinen erilaisten yhteisöjen jäsen ja erilaiset yhteisöt voivat puolestaan lisätä yksilön hyvinvointia. (Lundbom & Herranen 2011, 5–6.)

Tutkimuksen työstäminen on ollut matka, joka on kasvattanut ja opettanut. Omatkin silmäni ovat avautuneet. Saan olla kiitollinen, että pääsin tekemään tutkimusta tärkeästä aiheesta ja mahdollisuuden tavata ihmisiä, joita en olisi välttämättä koskaan muuten tavannut. Haastavinta prosessissa on ollut tutkimuksen kirjoittaminen. Tuntemuksia ja ajatuksia aiheesta on ollut paljon mielessä, mutta niistä on ollut vaikeaa kirjoittaa. Oma ammatillinen kasvu on mielestäni ollut opinnoissani tasaista tähän asti, mutta opinnäytetyöni kautta se joutui ottamaan suuria harppauksia. Samalla, kun olen opetellut kirjoittamaan tieteellistä tekstiä sekä tiivistämistä, olen myös opetellut kuuntelemaan itseäni. Olen myös ymmärtänyt sen, kuinka onnekas olen, että ympärilläni on ihmisiä, joiden kanssa olen voinut jakaa tätä prosessia.

Tarvitsemme toisiamme selviytyäksemme elämästä ja sen vastoinkäymisistä. Toisiamme kunnioittamalla ja auttamalla saamme paljon hyvää aikaan. Hyvän antaminen ja jakaminen on arvokasta, sillä siinä piilee salaisuus: voimme oppia toisiltamme ja kohtaamalla uusia ihmisiä ja antamalla heille hetken omasta ajastamme voimme löytää arjesta jotain ainutkertaista, josta saamme voimaa jaksaa taas seuraavaan päivään. Myös pienillä hyvillä teoilla voi parantaa maailmaa.

*"Ihminen tarvitsee ihmistä,
ollakseen ihminen ihmiselle,
ollakseen itse ihminen.
Lämpimin peitto on toisen iho,
toisen ilo on parasta ruokaa.
Emme ole tähtiä, taivaan lintuja,
olemme ihmisiä, osa pitkää haavaa.
Ihminen tarvitsee ihmistä.
Ihminen ilman ihmistä,
on vähemmän ihminen ihmisille,
vähemmän kuin ihminen voi olla.
Ihminen tarvitsee ihmistä."*

- Tommy Tabermann -

LÄHTEET

- Bauman, Zygmunt 2001. Community. Seeking safety in an insecure world. Oxford: Blackwell.
- Bauman, Zygmunt 1997. Sosiologinen ajattelu. Tampere: Vastapaino.
- Buber, Martin 1993. Minä ja sinä. Porvoo-Helsinki-Juva: Werner Söderström Osakeyhtiö.
- Björklund, Liisa 2011. Kehitysjohdaja, Helsingin Diakonissalaitos. Luento ”Läpimurto lähellä” Roottoriseminaarissa. Helsinki 16.11.
- Fields, Marion 2005. Toiminnallista kasvatustyötä ja kasvatuksellista toimintaa. Kansalaisjärjestöt aktiivisen kansalaisuuden vaalijoina. Teoksessa Anne Ilvonen (toim.) Yksilö, yhteisö ja kansalaisyhteiskunta. Helsinki: Opintotoiminnan keskusliitto ry, 17–27.
- Freire, Paulo 1999. Pedagogy of the oppressed. New Revised 20th-Anniversary Edition. New York: The Continuum Publishing Company.
- Freire, Paolo 2005. Sorrettujen pedagogiikka. Teoksessa Tuukka Tomperi (toim.) Tampere: Vastapaino.
- Hakala, Juha T. 1999. Graduopas. Helsinki: GAUDEAMUS.
- Hakala, Juha T. 1998. Opinnäyte luovasti. Kehittämisen- ja tutkimustyön opas. Helsinki: GAUDEAMUS.
- Heimonen, Putte 2011. Yhteisöllisyys kotouttamisen tukena. Raportti Roottori-projektin potentiaalista maahanmuuttajien kotouttamisen tukemisessa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. TTJ-hankeraportti.
- Helsingin Diakonissalaitos i.a. Kehittämistoiminta. Viitattu 6.2.2012.
<http://www.hdl.fi/fi/kehittamistoiminta>

- Helsingin Diakonissalaitos i.a. Roottori. Viitattu 6.2.2012.
<http://www.hdl.fi/fi/kehittamistoiminta/343-roottori>
- Helsingin Diakonissalaitos i.a. Roottori valmentaa. Viitattu 6.2.2012.
<http://www.hdl.fi/fi/kehittamistoiminta/344>
- Helsingin Diakonissalaitos i.a. Tervetuloa Helsingin Diakonissalaitoksen sivuille.
Viitattu 6.2.2012. <http://www.hdl.fi/>.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 1985. Teemahaastattelu. 3. Painos. Helsinki: Kyriiri.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Hyväri, Susanna; Laine, Terhi & Vuokila-Oikonen, Päivi 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Helsinki: Tammi.
- Hyväri, Susanna 2001. Vallattomuudesta vastuuseen. Kokemuksen politiikan sankaritarinoita. Helsinki: Tietosanoma Oy.
- Hyyppä, Markku 2002. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Jokela, Ulla 2012. Kansalaistoimintaa Roottorissa. Diakoniatutkimus-lehti. Tulossa, 1–10.
- Jokela, Ulla 2012. Roottori-projektin väliarviointi. Yhteisövalmennuksella kansalaisaktivismia. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsingin Diakonissalaitos. Roottori-projekti.
- Juhila, Kirsi 2006. Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Tampere: Vastapaino.
- Kananoja, Aulikki; Lähteinen, Martti; Marjamäki, Pirjo; Laiho, Kristiina; Sarvimäki, Pirjo; Karjainen, Pekka & Seppänen, Marjaana 2007. Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

- Kapanen, Heini 2011. Osallistavan yhteisötyömenetelmän arviointi. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Helsingin Diakonissalaitos. Roottori-projekti. Luonnos.
- Karisto, Antti. Pirstoutuvan elämän politiikka. *Janus* 4 (3), 242–259.
- Korkiamäki, Riikka; Nylund, Marianne; Raitakari, Suvi & Roivainen, Irene 2008. Yhteisösosiaalityö kansalaisyhteiskunnan ja asiakastyön rajapinnassa. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) *Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla?* Jyväskylä: PS-Kustannus, 9–20.
- Kuusela, Pekka 2007. Ihmisen sosiaalisuus ja sosiaalipsykologian suuntaukset. Teoksessa Pekka Kuusela (toim.) *Sosiaalipsykologia. Yksilöstä yhteiskuntaan.* Kuopio: Oy UNIpress Ab, 25–66.
- Lehtinen, Riitta 1996. Työttömät ja vapaaehtoistoiminta. Teoksessa Aila-Leena Matthies, Ulla Kotakari ja Marianne Nylund (toim.) *Välittävät verkostot.* Tampere: Vastapaino, 107–120.
- Lehtonen, Kimmo 1999. Onko koulutuksesta postmodernin riskiyhteiskunnan pelastajaksi? Kirja-arvio. *Janus* 7 (2), 202–206.
- Lundbom, Pia & Herranen, Jatta 2011. Sosiaalisen vahvistamisen ajankohtaisuus. Teoksessa Pia Lundholm & Jatta Herranen (toim.) *Sosiaalinen vahvistaminen kokemuksina ja käytänteinä.* Helsinki: HUMAK, 4–12.
- Metsämuuronen, Jari 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. *Metodologia – sarja* 4. Helsinki: International Methelp Ky.
- Mäkelä, Raine 2002. Yhteisöllisyydestä. Perusteluja, tulkintoja, menetelmiä. Kiljavan opisto. Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Mäkinen, Olli 2006. *Tutkimusetiikan A B C.* Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Niiranen, Vuokko 2002. Asiakkaan osallistuminen tukee kansalaisuutta sosiaalityössäkin. Teoksessa Kirsi Juhila, Hannele Forsberg & Irene Roivainen (toim.) *Marginaalit ja sosiaalityö*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto/ SoPhi, 63–80.
- Nikander, Pirjo 2010. Laadullisten aineistojen litterointi, kääntäminen ja validiteetti. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Johanna, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) *Haastattelun analyysi*. Vastapaino: Tampere, 432–445.
- Nissi, Emmi 2012. Vireä ja vihreä, sehän on lähiö! *Yhteishyvä* 2012 (4), 40–45.
- Nivala, Elina 2006. Kunnan kansalainen yhteiskunnan kasvatuksellisenä ihanteena. Teoksessa Kurki, L & Nivala, Elina (toim.) *Hyvä ihminen ja kunnan kansalainen. Johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan*. Tampere: Tampere University Press, 25–113.
- Nordstokke, Kjell 2011. *Liberating Diakonia*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta 2005. Vapaaehtoisuudem anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Marianne Nylund & Anne Birgitta Yeung (toim.) *Vapaaehtoistoiminta. Anti, arvot ja osallisuus*. Tampere: Vastapaino, 13–38.
- Pekkonen, Susanna 2011. Diakoniatyöntekijä, Mikaelin seurakunta. Paneelikeskustelu ”Läpimurto lähellä” Roottoriseminaarissa. Helsinki 16.11.
- Puurunen, Piia & Roivainen Irene 2011. Jane Addams, settlementityön ja kansalaiskeskeisen sosiaalityön uranuurtaja. Teoksessa Petri T. Ruuskanen, Katri Savolainen & Mari Suonio (toim.) *Toivo sosiaalisessa. Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä*. Kuopio: Oy UNIPress Ab, 15–38.

- Raunio, Kyösti 2000. Sosiaalityö murroksessa. Helsinki: GAUDEAMUS.
- Roivainen, Irene 2002. Marginaalisuus ja sosiaalityö yhteisöissä. Yhteisöllinen ajattelu ja sosiaalityö. Teoksessa Kirsi Juhila & Hannele Forsberg & Irene Roivainen (toim.) Jyväskylä: SoPhi.
- Roivainen, Irene 2001. Setlementtityö sosiaalisen työn toteuttajana. Teoksessa Irene Roivainen (toim.) Yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Uusi Yhteisötyö –projektin loppuraportti. Kolmen setlementin kokemuksia. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry, 9–21.
- Roivainen, Irene 2001. Johtopäätöksiä. Teoksessa Irene Roivainen (toim.) Yhteisöt hyvinvoinnin tuottajina. Uusi Yhteisötyö –projektin loppuraportti. Kolmen setlementin kokemuksia. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry, 87–96.
- Ronkainen, Jussi 2009. Väliviiva-kansalaiset. Monikansalaisuus asemana ja käytäntönä. Joensuun yliopisto. Yhteiskunta- ja aluetieteiden tiedekunta. Pro gradu –työ.
- Ronnby, Alf 2009. Empowering people by community building. Teoksessa Gunn Strand Hutchinson (toim.) Community work in the Nordic countries. New trends. Oslo: Universitetsforlaget, 119–147.
- Ronnby, Alf 1992. Mobiliseringsprocessen i samhällsarbete. Teoksessa Kenneth Sundh & Päivi Turunen (toim.) Social Mobilisering. Om samhällsarbete i Sverige. Stockholm: Publica, 202-227.
- Rönnerberg, Leif 1999. Eriytynyt ja moniulotteinen kolmas sektori. Teoksessa Liisa Hokkanen, Petri Kinnunen & Martti Siisiäinen (toim.) Haastava kolmas sektori. Pohdintoja tutkimuksen ja toiminnan moninaisuudesta. Helsinki: Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto.
- Röpelin, Anne-Mari 2008. Lähiötyö lapsiperheiden parissa. Mukavaa puuhastelua vai ongelmiin tarttumista. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.)

Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla?
Jyväskylä: PS-Kustannus, 127–139.

Saastamoinen, Mikko 2009. Aikalaiskeskustelua yhteisöllisyydestä. Teoksessa Karin Filander & Marjatta Vanhalakka-Ruoho (toim.) Yhteisöllisyys liikkeessä. Aikuiskasvatuksen 48. vuosikirja. Helsinki: Kansanvalistusseura, 33–66.

Saastamoinen, Mikko 2011. Intensiivistyvä yksilöllistyminen ja sosiaalisuuden muuttuvat muodot. Teoksessa Seppo Kangaspunta (toim.) Yksilöllinen yhteisöllisyys. Avaimia yhteisöllisyyden muutoksen ymmärtämiseen. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 61–91.

Saastamoinen, Mikko & Kuusela, Pekka 2006. Kohti myöhäismodernin kansalaisuuden haasteita. Teoksessa Mikko Saastamoinen & Pekka Kuusela (toim.) Kansalaisuuden ääriviivoja. Hallinta ja muodonmuutokset myöhäismodernilla ajalla. Helsinki: Yliopistopaino Kustannus, 137–149.

Salmikangas, Anna-Katriina 2002. Osallisuutta yhdistysten kautta. Teoksessa Anu Gretscher (toim.) Lapset, nuoret ja aikuiset toimijoina. Artikkeleita osallisuudesta. Helsinki: Suomen Kuntaliitto, 90–106.

Saraneva, Tapio 1991. Oikeudenmukaisuuden nälkä. Vapautuksen teologian haaste meille. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Satka, Mirja; Pohjola, Anneli & Rajavaara, Marketta 2003. Vaikuttamisen vaihtuvat tulkinnat. Teoksessa Mirja Satka, Anneli Pohjola & Marketta Rajavaara (toim.) Sosiaalityö ja vaikuttaminen. Jyväskylä: SoPhi, 7–29.

Sternberg, Synnöve 2004. Mahdollistava yhteisöllisyys. Sukellus settlementtityöhön. Helsinki: Suomen Settlementtiliitto ry.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

- Turunen, Päivi 2008. Muuttuva yhdyskuntatyö osana Pohjoismaiden sosiaalityötä. Teoksessa Irene Roivainen, Marianne Nylund, Riikka Korkiamäki & Suvi Raitakari (toim.) Yhteisöt ja sosiaalityö. Kansalaisen vai asiakkaan asialla? Jyväskylä: PS-Kustannus, 43–59, 50.
- Tuuri, Kaija 2011. Projektipäällikkö, Roottori-projekti. Luento ”Läpimurto lähellä” Roottoriseminaarissa. Helsinki 16.11.
- Twelvetrees, Alan 2008. Community work. Fourth edition. Englanti: Palgrave Macmillan.
- Valokivi, Heli 2008. Kansalainen asiakkaana. Tutkimus vanhusten ja lainrikkajien osallisuudesta, oikeuksista ja velvollisuuksista. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Akateeminen väitöskirja.
- Virtanen, Ville-Petteri 2012. Hankeraportti. Roottori tulevaisuuden edelläkävijä. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Järvenpään toimipaikka. Sosiaalialan koulutusohjelma. TTJ-Hankeraportti.
- Vuola, Elina 2006. Mitä feministiteologia on? Teoksessa Pauliina Kainulainen & Aulikki Mäkinen (toim.) Näen Jumalan toisin. Kristinuskon feministisiä tulkintoja. Helsinki: Kirjapaja Oy, 25–50.

LIITE 1: HAASTATTELURUNKO

Haastattelukysymykset

1. Roottorivalmennukseen saapuvan henkilön tilanne
 - Henkilön ikä ja sukupuoli
 - Millaisesta elämäntilanteesta olet lähtöisin ja mistä syistä olet tullut Roottori-valmennukseen?
 - Millä elät?
 - Miten asut? Asutko yksin vai puolison kanssa? Onko sinulla lapsia?
2. Roottoriin tulo
 - Mistä ja mitä kautta sait tiedon Roottorista?
 - Millaista oli tulla Roottori-valmennukseen? Oliko se helppoa/vaikeaa? Miksi?
3. Yleinen kokemus Roottorista ja päällimmäiset kokemukset
 - Millaisena olet kokenut Roottori-valmennuksen?
 - Mikä on ollut mieleenpainuvinta Roottori-valmennuksessa?
 - Mikä on ollut raskainta Roottori-valmennuksessa?
 - Mitä ajatuksia valmennus on sinussa itsessäsi herättänyt?
4. Ryhmän merkitys ja vertaistuki
 - Miten olet kokenut tulleeesi kohdatuksi ryhmässä?

- Millaisena olet kokenut ryhmään liittymisen?
- Miltä ovat tuntuneet keskustelut ryhmän sisällä?
- 5. Valmennuksen jälkeen
 - Millaisia ajatuksia sinulla on nyt Roottori-valmennuksen päätyttyä?
 - Millainen merkitys Roottorilla on ollut elämällesi/ ihmissuhteillesi/ ajankäytöllesi/ omalle jaksamisellesi/ suhteillesi viranomaisiin?
 - Oletko saanut tuttavvia/ystäviä Roottorin kautta?
 - Minkälaisia uusia asioita olet huomannut lähiympäristöstäsi Roottori-valmennuksen aikana ja sen jälkeen?
 - Onko sinussa herännyt innostusta toimia omalla asuinalueellasi? Millaista?
 - Mitä muuta haluaisit vielä kertoa?

LIITE 2: TAULUKKO AINEISTON ABSTRAHOINNISTA
AINEISTOLÄHTÖISESSÄ SISÄLLÖNANALYYSISSÄ

ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
Itsetunnon vahvistuminen Toivon vahvistuminen Kannustaminen Kiinnostuneisuus	Tulevaisuuteen rohkaiseminen	Henkinen tukeminen
Konkreettinen tekeminen Syvällisistä asioista keskusteleminen Ryhmän merkitys Verkostoituminen	Yhdessä tekeminen	Henkinen tukeminen
Empatia Avoin ilmapiiri Kohtaaminen	Yksilöllinen kohtaaminen	Toisen ihmisen kunnioittaminen
Tuntemuksia valmennuksesta Vaikeimmat tuntemukset Toiveet ja terveiset	Inhimillisuus	Toisen ihmisen kunnioittaminen
YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA	YHDISTÄVÄ LUOKKA
Tulevaisuuteen rohkaiseminen Yhdessä tekeminen	Henkinen tukeminen	Roottori-valmennuksen käyneiden kokemuksia valmennusryhmän merkityksestä elämälleen
Yksilöllinen kohtaaminen Inhimillisuus	Toisen ihmisen kunnioittaminen	Roottori-valmennuksen käyneiden kokemuksia valmennusryhmän merkityksestä elämälleen